

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิจัย เรื่อง แนวโน้มของหลักสูตร และ การสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในทศวรรษหน้า จะนำเสนอเป็น 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ประวัติคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ตอนที่ 2 หลักสูตรและการสอนในสถาบันอุดมศึกษา
- ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการสอนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์

ตอนที่ 1 ประวัติคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันการศึกษา คือการผลิตครู หน้าที่หลักของ สถาบันครุศึกษา คือ การผลิตครู โรงเรียนฝึกหัดครูแห่งแรกของประเทศไทยเกิดขึ้นใน ปี พ.ศ. 2435 ตั้งอยู่ที่ถนนบำรุงเมือง มีนายเอช กรีนรอก ชาวอังกฤษเป็นอาจารย์-ใหญ่ สังกัดกรมศึกษาธิการ เรียกชื่อว่า โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ตั้งอยู่ที่โรงเรียนเค็ก พ.ศ. 2445 ย้ายที่ทำการไปอยู่ที่ตึกแมนนดุมิตร วัดเทพศิรินทร์ เรียกว่าโรงเรียนฝึกหัด อาจารย์เทพศิรินทร์ เมื่อความต้องการครูมีมากขึ้นจึงเปิดโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก รับนักเรียนทั้งกรุงเทพฯและหัวเมือง ผลิตครูชั้นครูมูลศึกษาจะส่งผู้สำเร็จการศึกษาไปตาม หัวเมือง พ.ศ. 2446 การสอนของโรงเรียนแห่งนี้ได้ขยายสูงขึ้นได้เปิดสอนถึงชั้น ฝึกหัดครูมัธยมเรียกว่าการฝึกหัดอาจารย์ ต่อมาได้รับไปรคเกล้าฯ ใหนับเป็นโรงเรียน ชั้นอุดมศึกษาชั้นอยู่ในกรมศึกษาธิการ รับนักเรียนที่มีพื้นฐานมัธยม เรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ (ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2453-2507 : 102-103)

ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไปรคเกล้าฯให้สร้าง โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นได้โอน

โรงเรียนต่าง ๆ เข้ามาไว้ด้วยกัน เช่น โรงเรียนการปกครอง โรงเรียนกฎหมาย
โรงเรียนแพทย์ และโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ และเมื่อ พ.ศ. 2458 ได้ย้ายสถานศึกษา
ที่แยกกันอยู่ตามที่ต่าง ๆ มารวมไว้ที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แบ่งการสอนเป็น
3 แผนก คือ แผนกข้าราชการพลเรือนหรือรัฐประศาสนศึกษา แผนกยন্ত্রศึกษาศาสตร์ และ
แผนกครูศึกษาศาสตร์ และเมื่อไปรคเกล้าฯ สถาปนาให้โรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็น
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แผนกครูศึกษาศาสตร์ได้โอนไปในสังกัดกระทรวงธรรมการ แต่การ
ฝึกหัดครูก็ยังมีอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นแผนกหนึ่งในคณะอักษรศาสตร์และ
วิทยาศาสตร์ เรียกว่าแผนกฝึกหัดครู ใน พ.ศ. 2486 ได้แยกคณะอักษรศาสตร์และ
วิทยาศาสตร์เป็นสองคณะ แผนกฝึกหัดครูจึงเปลี่ยนชื่อเป็นแผนกครูศาสตร์ขึ้นอยู่กับคณะ
อักษรศาสตร์ ในสมัยที่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ยังไม่ได้ให้ปริญญา การเรียน
ต้องเรียนหลักสูตร 2 ปี และครูศาสตร์ 1 ปี จึงจะนับว่าสำเร็จปริญญา ต่อมาได้ขยาย
หลักสูตรอักษรศาสตร์เป็นชั้นปริญญา 4 ปี วิชาครูศาสตร์ จึงกลายเป็นวิชาเลือกเรียน
สำหรับผู้ที่ได้รับปริญญาแล้วเท่านั้นมา

ในปี พ.ศ. 2500 เป็นปีที่สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ของคณะครูศาสตร์ คือมี
พระราชกฤษฎีกา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 74 ตอนที่ 63 วันที่ 10 กรกฎาคม
พุทธศักราช 2500 ให้แผนกวิชาครูศาสตร์ เป็นคณะครูศาสตร์ ซึ่งเป็นคณะที่ 7 ของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งอยู่บนเนื้อที่ทั้งหมด 57.5 ไร่ เป็นพื้นที่สำหรับโรงสาธิต
36.6 ไร่ พื้นที่อาคารคณะครูศาสตร์ 32,575 ตารางเมตร คิดเป็นพื้นที่อาคารมากเป็น
อันดับสามในมหาวิทยาลัย (ครูศาสตร์สนเทศ 2518 : 1) ได้เปิดการสอนเป็น 3
โครงการ คือ โครงการปริญญาครูศาสตร์บัณฑิต หลักสูตร 4 ปี หลักสูตร 2 ปี และ
โครงการอนุปริญญาครูศาสตร์ 1 ปี โดยมีศาสตราจารย์พันธุ์ทิพย์ นพวงศ์ ๗ อายุชยา
เป็นคณบดีคนแรก (ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2459-2509 : 303-306)

การเรียนการสอนได้ดำเนินงานสอนตามแผนงานของคณะครูศาสตร์ (คณะ
ครูศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525 : 14) ที่ว่า

คณะครูศาสตร์ จะดำรงรักษามาตรฐานวิชาชีพครูไว้และส่งเสริมให้พัฒนา
ก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมุ่งที่จะบุกเบิกหาความรู้และความคิดใหม่ ๆ
เผยแพร่ผลการวิจัยและถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเพื่อความก้าวหน้าทาง
วิชาการ และให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน

จุดมุ่งหมายที่เป็นหลักในการผลิตบัณฑิตทางครุศาสตร์ คือการปลูกฝังให้บัณฑิต สมบูรณ์ด้วย "ความเรียงปัญญาและคุณธรรม" กล่าวคือให้เป็นผู้ที่มีความรอบใน สรรพวิทยาการที่จะอำนวยความสะดวกแก่การดำเนินชีวิต มีความรู้สึก ซึ่งในศาสตร์ สาขาที่จะถ่ายทอดและวิจัย มีความสามารถในภาษาและสัญลักษณ์เป็นสื่อแสดง ความรู้และความคิด มีความสามารถแปลความคิดออกเป็นการกระทำ มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักรับผิดชอบไตร่ตรองควยหลักอย่างมี เหตุผลก่อนตัดสินใจ มีรสนิยมและบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามแบบของวัฒนธรรมไทย มีความภูมิใจ ศรัทธาต่อวิชาชีพและยึดมั่นในจรรยาครู

ตั้งแต่ พ.ศ.2500 ถึงปัจจุบัน คณะครุศาสตร์ มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน มีการ เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก มีภาควิชาเพื่อรับผิดชอบการสอนใน สาขาต่าง ๆ ถึง 12 ภาควิชา การเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีมี 6 สาขา (หลักสูตร ครุศาสตร์บัณฑิต 2531 : 29) คือ

1. การศึกษาปฐมวัย
2. ประถมศึกษา
3. มัธยมศึกษา
4. การสอนวิชาเฉพาะ ในสาขานี้มีวิชาเอก 6 วิชาเอก
 - 4.1 ธุรกิจ
 - 4.2 ศิลปศึกษา
 - 4.3 ศิลปศึกษาและอุตสาหกรรมศิลป์
 - 4.4 ทนตรี
 - 4.5 พลศึกษา
 - 4.6 สุขศึกษา
5. การศึกษานอกระบบโรงเรียน
6. บุคลากรทางการศึกษา
 - 6.1 จิตวิทยาการปรึกษาและแนะแนว
 - 6.2 เทคโนโลยีทางการศึกษา

ระดับปริญญาโทมี 23 สาขา และปริญญาเอก 6 สาขา คือสาขาจิตวิทยาการศึกษา สาขา การวัดและประเมินผลการศึกษา และสาขาหลักสูตรและการสอน เช่น พลศึกษา บริหาร- การศึกษา อุดมศึกษา

นอกจากความก้าวหน้าการเปิดสอนในระดับต่าง ๆ แล้ว ใค้ส่งเสริมการเรียนการสอนในลักษณะต่าง ๆ เช่น โครงการตำรา และเอกสารทางวิชาการ โครงการพัฒนาการเรียนการสอน โครงการครุศาสตร์เคลื่อนที่ ศูนย์คอมพิวเตอร์ ศูนย์วิจัยการเรียนการสอน โครงการศูนย์การอ่าน ศูนย์บริการงานวิจัยทางครุศาสตร์ หน่วยปฏิบัติการวิจัยการศึกษา ประมววัย เป็นต้น จะเห็นว่าคณะครุศาสตร์ใ้ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนใ้บรรลุผลตามปณิธานของคณะครุศาสตร์ และสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทย เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางการศึกษาโดยแท้

ความจริงใ้ก้าวหน้าของคณะครุศาสตร์ หั้งที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนี้ใ้อยู่ภายใต้การบริหารงานของคณบดี คณะครุศาสตร์ ทุกคน ดังรายนามต่อไปนี้

1. ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิง พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา(พ.ศ.2500-2504)
2. ศาสตราจารย์ ดร.ประชุมสุข อาชาวำรุง (พ.ศ.2504-2518)
3. ศาสตราจารย์ ดร.บุญไฉ่ สาทร (พ.ศ.2518-2519)
4. ศาสตราจารย์ อำไท สุจริตกุล (พ.ศ.2519-2523)
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา(พ.ศ.2523-2527)
6. รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อัครฐ (พ.ศ.2527-2531)
7. ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (ตั้งแต่ พ.ศ. 2531)

ตอนที่ 2 หลักสูตรและการสอนในสถานับอนุคมศึกษา

หลักสูตรและการสอนในสถานับอนุคมศึกษา จะแยกกล่าวถึงความหมายของหลักสูตร ความหมายของการสอน ความสัมพันธ์ของหลักสูตรและการสอน และองค์ประกอบอื่น ๆ ของหลักสูตรและการสอนดังนี้

2.1 ความหมายของหลักสูตรและการสอน

ก. หลักสูตร

คำว่า "หลักสูตร" มีใ้ใ้คำนิยามไว้หลายประการด้วยกัน เช่น "หลักสูตร" หมายถึง ประมวลประสบการณ์ใ้สถานับการศึกษาจัดใ้ใ้เรียนหั้งประสบการณ์ใ้ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เพื่อทำให้ใ้เรียนมีพฤติกรรมใ้ในทางใ้ถูกต้องเหมาะสม" ใ้ใ้ใ้ให้ความหมายของหลักสูตรใ้ในลักษณะใ้เดียวกันนี้มีหลายท่านด้วยกัน เช่น สุจริต เพียรชอบ

(2521 : 1) กล่าวว่า "หลักสูตรคือประมวลประสบการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางสถาบันการศึกษาจัดขึ้นทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและช่วยให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน" เช่นเดียวกับ คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973 : 153) ให้ความหมายว่า "หลักสูตรคือกลุ่มของวิชาหรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของสถานศึกษา" ซึ่งสอดคล้องกับ ทรัมป์และมิลเลอร์ (Tramp and Miller 1968 : 12) ว่า "หลักสูตรคือกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่วางแผนไว้และจัดให้แก่วัยเด็กโดยโรงเรียน" เช่นเดียวกับที่ เกลน แฮสส์ (Glen Hass 1977 : 5) กล่าวว่า หลักสูตร "คือโครงการที่ประมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่บุคคลได้รับจากการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน" และสุมิทร กุชานุกร (2518 : 2) กล่าวว่า "หลักสูตร หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะเรียนภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นความหมายของหลักสูตรในทิศทางเดียวกันคือ "หมายถึงประมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทั้งประสบการณ์ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน" แต่การให้คำนิยามหรือความหมายของหลักสูตรในระดัبيقุมศึกษานั้นย่อมแตกต่างไปจากหลักสูตรในระดัอื่น ๆ อยู่บ้าง ทั้งนี้เพราะการเรียนในระดัبيقุมศึกษานั้นผู้เรียนไม่ได้อยู่ในสายตาของครูตลอดเวลา แต่ใช้เวลาอยู่กับครูเฉพาะเวลาเรียนเท่านั้น นอกเวลาเรียนเป็นอิสระของผู้เรียนเต็มที่ และการจัดการเรียนการสอนในระดัبيقุมศึกษานั้นก็เพื่อเตรียมคนให้เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์คือ เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ มีอาชีพและรู้จักหาความสุขส่วนตัว ฉะนั้นคำนิยามหรือความหมายของหลักสูตรในระดัبيقุมศึกษาจึงแตกต่างจากความหมายของหลักสูตรระดัประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ไพฑูรย์ สินลาร์ทัศน์ (2526 : 21) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับหลักสูตรอุดมศึกษาดังนี้ "...หลักสูตรอุดมศึกษาจะวิเคราะห์เหมือนระดัประถมไม่ได้ เราต้องวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหา และส่วนที่สัมพันธ์กับเนื้อหา เช่น การเรียนการสอน กิจกรรมที่เกี่ยวกับการสอน..." ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ลอเรนซ์ เวย์เซย์ (Laurence Veysey 1973 : 22) ที่ว่า "หลักสูตรระดัبيقุมศึกษาจะครอบคลุมเนื้อหาวิชา รายวิชาต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาและรายวิชาเหล่านั้นเป็นหลักสำคัญ" หรืออีกนัยหนึ่งที่ ไพฑูรย์ สินลาร์ทัศน์ (2524 : 34) ได้กล่าวไว้ว่า

"ในกระบวนการเรียนการสอนนั้น หลักสูตรถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดว่าตลอดเวลา ครั้งหนึ่งในชีวิตสถาบันอุดมศึกษาของนิสิตนักศึกษา นั้นเขาจะต้องเรียนรู้อะไร แคลไหน"

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่กล่าวมานั้น ความหมายของหลักสูตรในระดัอุดมศึกษา ย่อมแตกต่างจากระดับอื่น ๆ ดังที่ พรชูลี คุณานุภร (2523 : 70) กล่าวว่า "หลักสูตร คือรายวิชาจำนวนหนึ่งที่ เสนอความรู้ หลักการ ค่านิยม และทักษะ ซึ่งเป็นผลอันพึงประสงค์ของการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา" และปรีพี เมธาคุณวุฒิ (2528 : 1) ได้สรุปความหมายและขอบเขตของหลักสูตรว่าเป็น "แผนของการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งหมายถึงการพิจารณาคัดเลือก จัดรวบรวมและเรียบเรียง เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ตลอดจนการประเมินผล"

ดังนั้นหลักสูตรระดับอุดมศึกษาจึงหมายถึง การจัดระบบการศึกษาอย่างมีแบบแผน โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และการกำหนดการบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

ข. การสอน

การสอนเป็นกระบวนการหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการสอนในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น โฮจิมินห์ อ่าง ในสุมิตร คุณานุภร (2518 : 135) ว่า "การสอนคือการที่บุคคลผู้หนึ่ง (ครู) นำเอาความรู้สึนึกคิดและชีวิตของตนเองมาเผยให้บุคคลอีกผู้หนึ่ง (นักเรียน) ทราบเพื่อให้ผู้เรียนได้พิจารณาและเลือกสรรเอาคุณสมบัติ ทักษะ และค่านิยมที่จับใจมายึดเป็นของตนเอง และปฏิบัติตาม" ซึ่งเปรียบเทียบได้กับความหมายของการสอนในปัจจุบันว่า การสอนเป็นการทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือการสอนคือการทำให้รู้ เพราะในระหว่างที่ครูสอนนั้นครู เป็นนักแสดงตัวเอก ถ้าบุคลิกภาพถูกใจนักเรียนแล้วนักเรียนจะเลียนแบบ และจกจำกริยาท่าทางต่าง ๆ ไว้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการสอนในลักษณะต่าง ๆ เช่น อารี สัตหณวี (2516 : 15) กล่าวว่า "การสอน คือ พฤติกรรมที่ผู้สอนกระทำหรือแสดงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนหรือเกิดการเปลี่ยนแปลง" น้อมฤดี จงพยุหะ (2518 : 30) การสอน หมายถึง การชัก (Situation) หรือ กิจกรรม (Activities) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ (Experiences)

อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) ได้ โดยสะดวกและง่ายดาย ซึ่งจะส่งผลให้
 ผู้เรียนมีความเจริญงอกงาม และพัฒนาทั้งทางกาย สมอง อารมณ์ และสังคม และ สุมม
 อมรวิวัฒน์ (2526 : 48-51) การสอน คือสถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น
 (1) มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กันขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน
 นักเรียนกับสิ่งแวดล้อม และครูกับนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม (2) ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์
 นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ (3) ผู้เรียนนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

มัวลี (Mouly 1973 : 12-13) ให้ความหมายว่า "การสอนเป็นการเสนอ
 กลวิธีเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการ ซึ่งครูจะเป็นผู้มีบทบาทในการกระตุ้น แนะนำและช่วย
 ให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดมุ่งหมายได้ง่ายและเร็วขึ้น ส่วนคิมเบล ไวส์ (Kimball Wiles
 1975 : 10) ให้ความสำคัญการสอนไว้ 4 ประการคือ

1. การสอนคือการชี้แนะ หมายถึงการช่วยเหลือแนะนำจัดหาวัสดุและ
 ส่งเสริมให้คิดทำสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนอยากดูอยากเห็น
2. การสอนคือการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยผู้สอนเป็นผู้
 รวบรวมความรู้ แล้วจัดความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ตามความจริงให้ง่ายและ
 น่าสนใจ เพื่อสะดวกแก่การเรียนรู้จะดูเข้าใจและรับไว้ได้
3. การสอน คือการที่ผู้สอนทำงานร่วมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมี
 ความรับผิดชอบ รู้จักคิด รู้จักทำด้วยตนเอง
4. การสอน คือการแนะแนวทางให้แก่ผู้เรียน โดยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ
 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงาม และพัฒนา
 ไปในทางที่พึงประสงค์

และท่านพุทธทาส (2518 : 70) กล่าวถึง การสอนว่า หมายถึงการนำทางวิญญาณและ
 ครูคือผู้นำทางวิญญาณ" ส่วน กาญจนาคณาธิกุล (2527 : 155) กล่าวว่า "การสอน
 คือ กระบวนการและพฤติกรรมของครูในสถานต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
 ไปตามความมุ่งหมายที่หลักสูตรต้องการ โดยอาศัยสถานการณ์ที่เหมาะสมอันจะทำให้ผู้เรียน
 เกิดการเรียนรู้"

กล่าวโดยสรุป การสอน หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนนำเอาเนื้อหาใน
 หลักสูตรไปถ่ายทอดให้กับผู้เรียน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2.2 ความสัมพันธ์ของหลักสูตรและการสอน

หลักสูตรและการสอนนั้นย่อมสัมพันธ์กันเสมอตามที่ สันต์ ชรรมภำรุง
 (2527 : 105) กล่าวว่า "...หลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนทฤษฎีที่กำหนดตัว เนื้อหาวิชา

และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหาและรายวิชานั้นเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการสอนเป็นการขยายและกระจายเนื้อหาไปสู่ผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้..." เสริมศรี ไชยสร (2524 : 8) ได้ให้ข้อคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า หลักสูตรกับการสอนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ มีปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับการสอนนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการมองหลักสูตรและการสอนแยกกันโดยกล่าวว่า (2524 : 10-11)

การสอนอาจเป็นการนำแผนมาปฏิบัติหรืออาจเกิดขึ้นโดยไม่มีแผนใด ๆ ก็ได้ เพราะบางครั้งการสอนจะสอนสิ่งใดนั้นก็อาจเกิดจากสถานการณ์พาไป แต่การสอนที่เป็นระบบและถ่ายทอดการประเมินรูปร่างจะเป็นการสอนที่มีแผน คือการนำแผนมาปฏิบัติ แผนนั้นอาจเป็นแผนที่บันทึกไว้ จัดเตรียมไว้พร้อมสรรพ สิ่งที่เกี่ยวของกับหลักสูตรคือการนำแผน ซึ่งอาจจะเป็นแผนที่บันทึกหรือเตรียมไว้เป็นรูปธรรม

ส่วน โจวี และเวลล์ (Joyce & Weil 1972 : 319) อ้างใน เสริมศรี ไชยสร (2524 : 6-7) ในทัศนะว่า "ถ้าหลักสูตรและการสอนไม่สัมพันธ์กัน สภาพแวดล้อมนั้นก็จะเป็นสภาพที่ไร้ประสิทธิภาพในการที่จะทำให้บรรลุความมุ่งหวังที่ตั้งไว้" และไพฑูริย์ สีนารัตน์ (2524 : 20) ให้แนวคิดที่ว่า "หลักสูตรเป็นหัวใจของการเรียนการสอน ความสำเร็จของการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับหลักสูตร เป็นประการสำคัญ เพราะหลักสูตรจะเป็นข้อกำหนดว่า ผู้เรียนจะเรียนอะไร เพื่ออะไร ผู้ที่กำหนดการสอนได้ก็ จึงต้องเป็นผู้เข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี"

นอกจากนั้น ทองจันทร์ หงส์คารมภ์ (2530 : 115-116) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของหลักสูตรและการสอนไว้ว่า

นอกจากทำหลักสูตรขึ้นมาต้องปรับปรุงการสอนด้วย เพราะนิสิตจะเรียนว่าเขามีเมตตาอย่างไร จะปฏิบัติต่อคนไหนบนวลแค่ไหนจากแพทย์ที่ทำงานด้วยกัน ไคเรียนจากครูทั้งนั้น โดยการเอาอย่างที่เราเรียกว่า role model มากเหลือเกิน เพราะอยู่ด้วยกันตลอดเวลา 4-5 ปี เราจะเห็นว่านักเรียนแพทย์ในแต่ละกลุ่มเด็ก ๆ ตามอาจารย์ไปคนไหน ถ้าอาจารย์ทำกับคนไหนความบนวลลูกศิษย์ก็ทำตาม ยิ่งอาจารย์ที่เก่ง ๆ มีความรู้ ชาติคึกเง๋ง ๆ นิสิตจะมองอาจารย์เป็นเทวดา เขาจะพยายามเลียนแบบ"

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าหลักสูตรและการสอนย่อมมีความสัมพันธ์

กันเสมอ

2.3 ลักษณะทั่วไปของหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

2.3.1 องค์ประกอบและรูปแบบของหลักสูตร

หลักสูตรอุดมศึกษานั้นครอบคลุมถึงทิวเนื้อหาวิชา รายวิชาต่าง ๆ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาและรายวิชาเป็นหลักสำคัญ Laurence Veysey (1973 : 22 อ้างใน ไพฑูริย์ สินดารัตน์ 2524 : 21-23) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาในแนวทางการประกอบของหลักสูตรแล้ว สามารถแยกได้ 2 แนวทางคือ ลักษณะของผู้ใหญ่ และผู้ชมปริญญาผู้ใหญ่ในที่นี้จะมีลักษณะการมีงานทำ มีความรับผิดชอบ และการรู้จักแสวงหาทางที่เป็นอิสระของตนเอง ส่วนผู้ชมปริญญาในวงการอุดมศึกษาได้กำหนดคุณสมบัติ 3 ประการคือ

1) ผู้สำเร็จการศึกษาควรจะเป็นผู้มีความรู้ที่ ซึ่งรวมไปถึงความรู้ทั่วไป และความรู้ที่จะนำไปประกอบอาชีพ

2) การเป็นคนดี มีคุณธรรม

3) การมีรสนิยม รู้จักเลือก รู้จักใช้วิจารณญาณในทางที่เหมาะสม และสร้างสรรค์

ฉะนั้นองค์ประกอบของหลักสูตรอุดมศึกษาจากลักษณะดังกล่าวแล้ว มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นเรื่องของวิชาชีพ (Professional Education) เป็นเนื้อหาความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทำความเข้าใจ และปฏิบัติได้ในวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง เช่น ครู แพทย์ วิศวกร สถาปนิก เกษษกร เป็นต้น

ส่วนที่ 2 เป็นเรื่องของการศึกษาทั่วไป (General Education) เป็นเนื้อหาความรู้ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทัศนคติและบุคลิกที่กว้างขวาง ไม่คิดแคบเฉพาะในสาขาวิชาชีพของตน มีความรับผิดชอบ สร้างเสริมคุณธรรมค่านิยมต่าง ๆ เพื่อเสริมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้นประกอบวิชาชีพของตนได้ดี และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนที่ 3 เป็นหลักสูตรวิชาเลือก (Elective Courses) วิชาเลือกถือได้ว่าเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่ง เพราะเป็นการให้โอกาสแก่ความสนใจที่กว้างขวางแตกต่างกันของผู้เรียน

2.3.2 รูปแบบของหลักสูตรอุดมศึกษา จะกล่าวถึงรูปแบบของหลักสูตร อุดมศึกษาในลักษณะทั่วไป รูปแบบหลักสูตรครุศึกษาไทย รูปแบบหลักสูตรของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และหลักสูตรของคณะครุศาสตร์

ก. รูปแบบทั่วไป

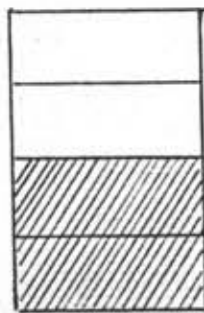
รูปแบบของหลักสูตรอุดมศึกษานั้น ทิศทางได้จากความสัมพันธ์ของหลักสูตร วิชาชีพและวิชาการศึกษาทั่วไป (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน 2524 : 23) ดังต่อไปนี้

รูปแบบแรก เป็นหลักสูตรอิสระ กล่าวคือ เป็นวิชาชีพอย่างเดี่ยว ไม่มีหลักสูตร วิชาการศึกษาทั่วไปปนอยู่ หรือมีปนอยู่ก็มีอยู่น้อยจนไม่มีความสำคัญ หลักสูตรแบบนี้นิยมกัน มากโดยเฉพาะในระบบการศึกษาของยุโรป เพราะถือว่าการศึกษาในระดับมัธยมไต่วาง พื้นฐานด้านการศึกษาทั่วไปมาเพียงพอแล้ว เมื่อมาถึงระดับอุดมศึกษาจึงมุ่งไปที่อาชีพได้ เลย ในประเทศไทยเราเมื่อเปิดมหาวิทยาลัยระยะแรก ๆ ก็เน้นไปทางวิชาชีพอย่างเดี่ยว ส่วนหลักสูตรที่เป็นวิชาการศึกษาทั่วไปโดยอิสระนั้นก็เหมือนเดียวกัน เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ เรียนวิชาทางศิลปศาสตร์ (Liberal Arts) อย่างเดี่ยว แต่หลักสูตรอิสระของ วิชาการศึกษาทั่วไปนี้บางครั้งก็ไปทำอาชีพไต่ทางเช่น ไปเป็นครูสอนวิชาทั่วไป แต่จุด มุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว มุ่งให้ยูเรียนไต่เรียนรูและทำความเข้าใจกับเรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม และความก้าวหน้าของวิชาการเพื่อความเป็นคนรอบรู้มากกว่า หลักสูตร ประเภทนี้จะพบมากในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกาในระยะแรก ๆ

รูปแบบที่ 2 เป็นหลักสูตรผสม กล่าวคือในแต่ละหลักสูตรนั้นวิชาชีพและวิชาการ ศึกษาทั่วไปผสมกันอยู่ แล้วแต่ว่าจะมีวิชาไหนอยู่เท่าไร โดยทั่วไปวิชาชีพจะเป็นวิชาหลัก แล้วมีวิชาการศึกษาทั่วไปเสริมเข้ามาเพื่อให้วิชาชีพนั้นสมบูรณ์ขึ้น ในปัจจุบันแนวคิดนี้ ได้รับความนิยมสูง โดยเฉพาะของไทยเองทบวงมหาวิทยาลัยก็ได้กำหนดให้ทุกหลักสูตร ในระดับปริญญาตรีต้องมีวิชาการศึกษาทั่วไป (หรืออาจเรียกว่าวิชาพื้นฐานทั่วไป) ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต (ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2526 เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2525) การผสมกันนั้นแล้วแต่ว่าจะ ผสมกันแบบใด บางหลักสูตรให้เรียนแยกกันเป็นปี เช่นปีที่ 1 หรือ 2 ให้เรียนการศึกษา ทั่วไป แล้วปีที่ 2 หรือ 3 4 เรียนวิชาชีพเป็นการจัดแบบแยก(วิจิตร ศรีสอน 2518: 82-83) หรือไม่เช่นนั้นก็จัดขนานกันไป โดยปีที่ 1 เรียนวิชาการศึกษาทั่วไปมาก

เรียนวิชาที่น้อย แล้ววิชาการศึกษาทั่วไปทดลอง แต่วิชาที่เพิ่มมากขึ้นจนถึงปีที่ 4 ในบางครั้งก็จัดผสมกันทั้งแยกและขนานกัน คือวิชาบังคับของการศึกษาทั่วไปให้เรียนคู่ขนานกับวิชาที่ระหว่างปีที่ 1-2 แล้ว วิชาเลือกให้เรียนในปีที่ 3 ขึ้นไป ทั้งแผนภูมิข้างล่างนี้

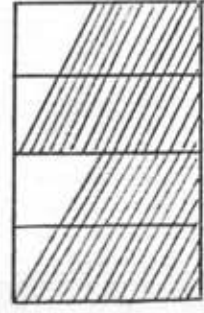
แผนภูมิที่ 1 รูปแบบของหลักสูตรผสม

แบบที่ 1 แบบแยก

แบบที่ 2 แบบขนาน

แบบที่ 3 แบบผสม

นอกจากนี้ ปีที่ เมฆาคุณูติ (2528 : 296) ยังกล่าวไว้ว่า "บาควิส Bergquist : 1977) ได้แจกแจงรูปแบบของหลักสูตรไว้ 8 รูปแบบ ซึ่งเขาคิดว่าครอบคลุมหลักสูตรในสถานบันอุดมศึกษา ทั้ง 8 มีลักษณะดังนี้

1. หลักสูตรเน้นการถ่ายทอดเจตนารมณ์ (Heritage Based) เป็นหลักสูตรที่เน้นให้นักศึกษาเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของตนเอง พร้อมทั้งให้ความรู้และทักษะที่จะอยู่ร่วมกับปัญหาในโลกปัจจุบันและอนาคต

2. หลักสูตรเน้นประเด็นปัญหา (Thematic Based) ในสังคมปัจจุบันที่มีปัญหาหลายประการ ซึ่งจะทองไขศาสตร์หลาย ๆ ด้านช่วยแก้ปัญหา หลักสูตรนี้จะช่วยให้นักศึกษาศึกษาแหล่งข้อมูลที่จำเป็นทองใช้ในการแก้ปัญหา

3. หลักสูตรเน้นสมรรถภาพ (Competency Based) สมรรถภาพหลายประการที่กำหนดไว้ให้นักศึกษาทราบและพยายามที่จะแสดงให้เห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพเหล่านี้แล้ว นักศึกษาจึงจะผ่านหลักสูตรนี้ได้

4. หลักสูตร เน้นวิชาชีพ (Career Based) หลักสูตรในโปรแกรมนี้กำหนดขึ้น เพื่อเตรียมนักศึกษาไปสู่วิชาชีพนั้น ๆ โดยเฉพาะ

5. หลักสูตร เน้นประสบการณ์ (Experienced Based) ในหลักสูตร เน้น ประสบการณ์การเรียนการสอนภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้ชัดเจน และ จัดประสบการณ์ให้นักศึกษาอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กับทฤษฎีซึ่งสอนภายในชั้นเรียน

6. หลักสูตร เน้นนักศึกษา (Student Bases) หลักสูตรนี้เปิดโอกาสให้นักศึกษา เป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกประสบการณ์ในการเรียนรู้ ตลอดจนการตั้งเกณฑ์และแนวทาง ในการประเมินผลตัวเขาเอง โดยทั่วไปจะใช้สัญญาการเรียน (Learning Contract) ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน

7. หลักสูตร เน้นค่านิยม (Value Based) ในหลักสูตรนี้เน้นให้นักศึกษารับทราบ แหล่งข้อมูล และประสบการณ์ที่เขาจะศึกษาหรือขยายขอบเขตของค่านิยมที่เขาอยู่หรือรวม ทั้งการรับค่านิยมใหม่ ซึ่งค่านิยมเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับสังคม การเมือง ศาสนา ชีวิตและ แผนการทำงานของนักศึกษาในอนาคต

8. หลักสูตร เน้นอนาคต (Future Based) สภาพการณ์ต่าง ๆ ถูกกำหนดขึ้นโดย มีข้อตกลงว่า เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาหาความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติที่เหมาะสมในการสร้าง อนาคตที่ปรารถนา หรืออนาคตที่น่าจะเป็นไปได้ในสังคม

หลักสูตรทั้ง 8 รูปแบบนั้น ถ้าจัดเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ในแต่ละประเภทมีลักษณะ ตรงกันข้ามกัน คือหลักสูตรทั่วไปกับหลักสูตรเน้นเฉพาะ และหลักสูตรกำหนดตายตัวกับ หลักสูตรที่ให้นักศึกษาเลือกเรียนได้ ก็จะสามารถกำหนดโครงสร้างตามลักษณะของหลักสูตร และรายวิชาข้างขึ้น หลักสูตรในแต่ละโปรแกรมจะมีการผสมผสานกันในรูปแบบที่แตกต่างที่ กล่าวมาแล้ว เพียงแต่อาจจะจุดเน้นแบบใดมากกว่ากัน ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการผลิต บัณฑิตของสถาบันนั้น ความแผนภูมิที่แสดงไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 วงล้อหลักสูตร

วงล้อหลักสูตรนี้จะช่วยให้สถานบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งสามารถวางแผนเกี่ยวกับการจัดระบบหลักสูตรที่จะช่วยทำให้เกิดการผสมผสานกันระหว่างรูปแบบของหลักสูตรหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้สนองต่อ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการผลิตบัณฑิตของแต่ละสถาบัน

เมื่อสถาบันแต่ละแห่งเลือกรูปแบบหลักสูตรได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การจัดทำระบบภายในของหลักสูตร หลักการของการจัดเรียงหลักสูตร (Curricular-Taxonomy) มีอยู่ด้วยกัน 6 ด้าน คือ

1. เวลา (Time) การกำหนดเวลาเรียนและการวางเวลาเรียน
2. สถานที่ (Space) การกำหนดสถานที่สำหรับการเรียนการสอน
3. แหล่งทรัพยากร (Resources) การกำหนดแหล่งที่จะศึกษา
4. องค์กร (Organization) การจัดดำเนินการ หน่วยงานการบริหารวิชาการ
5. ขบวนการ (Procedures) การวางแผนและการนำไปใช้
6. ผลผลิต (Outcomes) การกำหนดคุณลักษณะของผู้ที่สำเร็จการศึกษา

ช. หลักสูตรครุศึกษาไทย

ประกาศ มาลากุล ณ อยุธยา โศภิตการวิเคราะห์หลักสูตร
ครุศึกษาของสถาบันผลิตครูระดับปริญญาตรี 10 แห่ง ซึ่งสรุปในคานะ วัตถุประสงค์
รูปแบบการจัด โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการจัดวิชาเฉพาะหรือวิชาเอก
ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรครุศึกษาของสถาบันครุศึกษาในประเทศไทย มี
วัตถุประสงค์ให้ผลิตผลของหลักสูตรมีลักษณะดังนี้

- 1.1 ให้มีความรู้ทั้งในค่านิยมหาวิชา และมีความรู้
ความเข้าใจทักษะและเจตคติที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่นและให้สอดคล้องกับการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- 1.2 ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นครู
- 1.3 ให้มีสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน คือสามารถสอนได้
รู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์ และใช้วิจารณญาณในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งรู้จักปรับปรุงแนวทาง
การทำงาน การเรียนการสอนอยู่เสมอ
- 1.4 ให้มีบุคลิกภาพของความเป็นครู เช่นมีความคิด
สร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีนิสัยที่ดีทั้งทางกายและใจ

2. รูปแบบการจัดโครงสร้างหลักสูตร

จากการวิจัยพบว่ามี 4 รูปแบบ

- *รูปแบบที่ 1 จัดหมวดหมู่วิชาในหลักสูตร เป็น 4 หมวดวิชา
คือ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป หมวดวิชาครู หมวดวิชาเฉพาะและหมวดวิชาเลือกเสรี
- รูปแบบที่ 2 จัดหมวดหมู่วิชาเป็น 3 หมวดวิชา คือ
หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะค่านิยม ซึ่งประกอบด้วยวิชาสหครู วิชาเอก
และวิชาโท และหมวดวิชาเลือกเสรี

* หลักสูตรครุศาสตร์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีรูปแบบการจัดโครงสร้างหลักสูตรตาม
รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 3 จัดหมวดหมู่วิชาเป็น 2 หมวด คือหมวดวิชา
พื้นฐานทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะด้าน ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มวิชาการศึกษา วิชาการศึกษา
ตามสาขาวิชาเอก วิชาเอก วิชาโท และวิชาเลือกเสรี

รูปแบบที่ 4 จัดหมวดหมู่วิชาตามลักษณะงานของครู
ประถมศึกษา เป็น 6 งาน คือ งานสอน งานกิจการนักเรียน งานแนะแนว งาน
ธุรการ งานพัฒนาสังคม และงานพัฒนาคน

รูปแบบการจัดโครงสร้างของหลักสูตรครุศึกษาทั้ง 4 รูปแบบ
จัดเป็นแผนภูมิตามแผน

3. รูปแบบการจัดวิชาเฉพาะหรือวิชาเอก
ในด้านการจัดวิชาเฉพาะในหลักสูตรครุศึกษาต่าง ๆ

พบว่า มี 4 รูปแบบ คือ

* 3.1 แบบ เอก-โท

3.2 แบบ เอกสองสายหรือเอกคู่

* 3.3 แบบ เอกกว้างหรือเอกสายเดี่ยว

3.4 แบบ เอกผสมคือมีวิชาเอกมากกว่า 2 สาขาวิชา

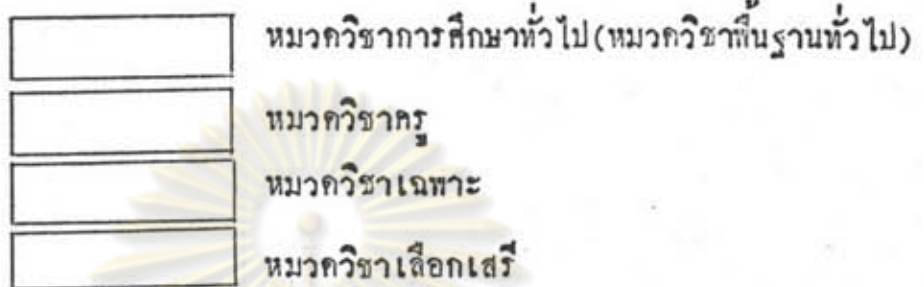
ศูนย์วิทยทรัพยากร

* สถาบันครุศึกษาส่วนใหญ่จัดวิชาเฉพาะในแบบ เอก-โท รองลงมาคือแบบ
เอกสายเดี่ยว

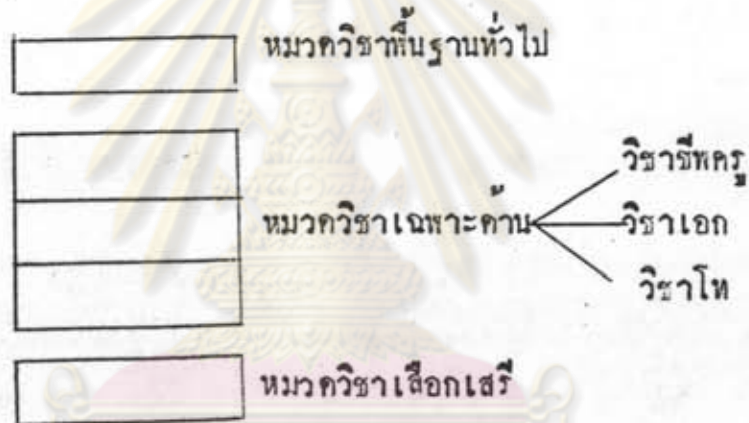
การจัดรูปแบบหลักสูตร ค้างกล่าวสามารถจัด เป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 รูปแบบการจัดหลักสูตรครุศึกษา

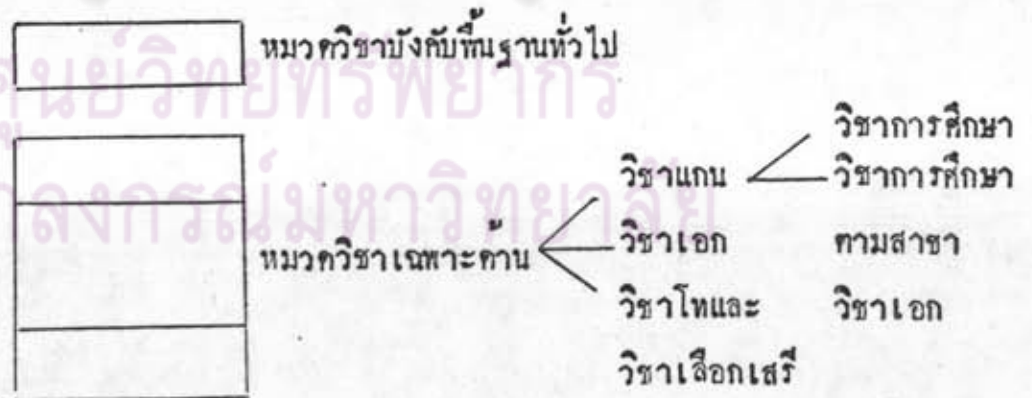
รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 4

	งานสอน
	งานกิจการนักเรียน
	งานแนะแนว
	งานธุรการ
	งานพัฒนาสังคม
	งานพัฒนาคน

ก. รูปแบบหลักสูตรของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะโครงสร้างของหลักสูตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เท่าที่เป็น อยู่สอดคล้องกับ เกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัยที่กำหนดให้หมวดการศึกษาทั่วไปต้องศึกษาศาสนา มนุษยศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 6 หน่วยกิต สังคมศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 6 หน่วยกิต วิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 6 หน่วยกิต ส่วนหมวดวิชาเฉพาะและวิชาเลือกให้เป็นไปตามความ ต้องการความรู้และความเข้าใจของแต่ละสาขาวิชา ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2525 (2526 : 12) โดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตรดังนี้

โครงสร้างหลักสูตร ให้ประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ คำนุ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำของแต่ละหมวดวิชา ดังต่อไปนี้

1. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมายถึงวิชาศึกษาทั่วไปที่ครอบคลุมรายวิชา ทาง ๆ ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา และวิทยาศาสตร์ กับ คณิตศาสตร์ โดยมีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และให้ประกษ ควบ 4 กลุ่มวิชาดังนี้

- (1) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
 (2) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
 (3) กลุ่มวิชาภาษา ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
 (4) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

ทั้งนี้สำหรับขอ (3) จะเป็นภาษาใดก็ได้ ส่วนขอ (4) จะต้องจัดใหม่ทั้งรายวิชาวิทยาศาสตร์ และรายวิชาคณิตศาสตร์

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาพื้นฐานทั่วไปในลักษณะเป็นรายวิชาเดี่ยวหรือลักษณะบูรณาการในรูปแบบใด ๆ ก็ได้ ที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาดังกล่าวข้างต้น หนึ่ง ภาควิชาในกลุ่มวิชาดังกล่าว เป็นวิชาเอกหรือวิชาโทไว้ในหมวดวิชาอื่น แล้วให้ใคร่ยกเว้นไม่ต้องเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปในกลุ่มวิชานั้น โดยถือว่าได้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชานั้น ๆ ครบแล้ว

2. หมวดวิชาเฉพาะตาม หมายถึงวิชาแกน วิชาเฉพาะ และวิชาชีพใหม่ จำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต ในกรณีที่หลักสูตรใดมีภาควิชาเฉพาะตามออกเป็นวิชาเอกและวิชาโท วิชาเอกต้องไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต

3. หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึงวิชาใดๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาเปิดสอนและจัดให้เป็นวิชาเลือกเสรี และให้มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต

ง. รูปแบบของหลักสูตรคณะครุศาสตร์

สำหรับรูปแบบของหลักสูตรคณะครุศาสตร์ใช้รูปแบบหลักสูตรของชุดล่างกรณีมหาวิทยาลัยและของทบวงมหาวิทยาลัย โดยคำนึงถึงความยืดหยุ่นและการสนองตอบต่อสังคม

1. หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป เป็นหมวดวิชาที่มุ่งให้นักศึกษาเกิดความรู้กว้าง ในสรรพวิทยาการและมีคุณธรรมในอันที่จะอำนวยความสะดวกดำเนินชีวิตในสังคม ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 35 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชาบังคับในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาและกลุ่มวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์

2. หมวดวิชาครู เป็นหมวดวิชาที่มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรวิชาครู และมีประสบการณ์ทางวิชาชีพเพียงพอที่จะเป็นครูที่ดีต่อไป มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 37 หน่วยกิต

3. หมวดวิชาเอก เป็นหมวดวิชาที่นิสิตเลือกเรียน เพื่อเป็น เนื้อหาวิชาที่จะนำไปสอนและเป็นพื้นฐานการศึกษาระดับสูงในวิชานั้น ๆ ต่อไป หมวดวิชา เอกบางส่วน ที่เป็นวิชาบุคลากรทางการศึกษา ที่นิสิตสามารถเลือกเรียนเพื่อเตรียมเป็น บุคลากรทางการศึกษาได้ควย มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 34 หน่วยกิต

4. หมวดวิชาเลือกเสรี เป็นหมวดวิชาที่นิสิตเลือกเรียน ตามความสนใจของตนเพื่อให้มีโอกาสนำวิชาเฉพาะของคณะโดยเสรี มีจำนวน หน่วยกิตไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต

ผู้วิจัยจะสรุปโครงสร้างหลักสูตรของคณะครุศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ถึงปัจจุบัน ไว้พอสังเขปควย

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี พุทธศักราช 2500

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี เปิดสอน 2 แขนงวิชา คือ แขนงวิชา การสอนระดับประถมศึกษา (Elementary Teaching) และแขนงวิชาการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (Secondary Teaching) มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 145 หน่วยกิต และได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2500

หมวดวิชา	หน่วยกิต
1. หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (General Education)	54
2. หมวดวิชาครู (Professional Courses)	53
3. หมวดวิชาเฉพาะ (Field of academic Concentration)	
ก. วิชาเอก (Major field)	
Required Courses and Elective Courses	30
ข. วิชาโท (Minor field)	15
4. หมวดวิชาเลือกเสรี (Free Elective)	3 - 13
หน่วยกิตรวม ตลอดหลักสูตร	145

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี พุทธศักราช 2504

หลักสูตรฉบับนี้ยังคงเปิดสอน 2 แขนงวิชา เหมือนหลักสูตรพุทธศักราช 2500 คือแขนงวิชาประถมศึกษาศึกษาและแขนงวิชามัธยมศึกษา จำนวนหน่วยกิตรวม 145 หน่วยกิต เท่าเดิม และได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ (หลักสูตร 2504:

1)

1. เพื่อสาขาวิชาและทดลองการจัดหลักสูตร และประมวลการสอนฝึกหัดครูใน ระดับปริญญาตรี สำหรับอาจารย์และนิสิตในระดับปริญญาชั้นสูง
2. เพื่อเป็นรากฐานของการจัดหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์ และประกาศนียบัตร ทางครุศาสตร์ที่มีระดับสูงกว่าปริญญาตรี
3. นวัตกรรมปริญญาตรีตามคุณภาพที่ประเทศไทยต้องการ (เป็นความมุ่งหมาย ของการฝึกหัดครูโดยทั่วไป)

หลักสูตรนี้ประกอบด้วยวิชาทางการศึกษาทั่วไปและวิชาครู โดยจัดให้สัมพันธ์ กันตลอดการศึกษาทั้ง 4 ปี พร้อมทั้งใหม่ความรู้ในสายวิชาเฉพาะอย่างน้อย 2 วิชา ที่ จะนำไปสอนได้อย่างดีในระดับที่ไม่สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตรนี้จัดเฉพาะสำหรับ นิสิตผู้ต้องการจะเป็นครูโดยตรง เป็นผู้ที่เรียนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาชั้นสูงหรือเทียบเท่า และสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ได้ หรือนิสิตที่สอบได้ชั้นปีที่ 2 จากคณะอื่นๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และย้ายมาเรียนในคณะครุศาสตร์ด้วยความประสงค์ ที่ต้องการ เป็นครู เช่นเดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2504

หมวดวิชา	แขนงวิชาประถมศึกษา		แขนงวิชามัธยมศึกษา	
	หน่วยกิต	เปอร์เซ็นต์	หน่วยกิต	เปอร์เซ็นต์
หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	58-54	40-37.2	58-54	40-37
หมวดวิชาครู	39	26.9	33	22.8
หมวดวิชาเฉพาะ 45 หน่วยกิต				
หมวดวิชาเอก(บังคับ 20 เลือก 10)	30	20.7	30	20.7
หมวดวิชารองหรือผสม	15	10.3	15	10.3
หมวดวิชาเลือกเสรี	3-7	2.1-4.8	9-13	6.2-9
รวมทั้งสิ้น	145	100	145	100

จากหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2504 : 21

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี พุทธศักราช 2515 (ปรับปรุงใหม่)

หลักสูตรฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นหลังจากที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกาศไว้ระเบียบว่าด้วยระบบการศึกษาแบบหน่วยกิตสำหรับชั้นปริญญาบัณฑิต พ.ศ.2515 คณะครุศาสตร์จึงได้แก้ไขหลักสูตรนี้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบ และเพื่อจัดหมวดหมู่รายวิชาเป็นโปรแกรมรวม 27 โปรแกรม ต่อมาในปี 2519 หลักสูตรฉบับนี้ต้องปรับปรุงใหม่อีกครั้งตามมติที่ประชุมคณบดีครั้งที่ 3/2519 21 มกราคม 2519 เกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายหลักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หลักสูตร 2515 : ข) แต่ละโปรแกรมประกอบด้วย 4 หมวดวิชา คือ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป หมวดวิชาครู หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี และได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฉบับนี้ว่า "เพื่อผลิตครูหรือเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา"

ตารางที่ 3 โครงสร้างหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2515

หมวดวิชา	หน่วยกิต*
1. หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	34-44
2. หมวดวิชาครู	30-54
3. หมวดวิชาเฉพาะ	36-66
4. หมวดวิชาเลือกเสรี	0-15
ผู้ที่ได้รับปริญญาครุศาสตรบัณฑิตหลักสูตร 4 ปี ต้องเรียน ใต้วงศ์กิตตออย่างนอย	135

* แต่ละโปรแกรมมีจำนวนหน่วยกิตแต่ละหมวดวิชาต่างกัน
จากหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2515 : 2

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี พุทธศักราช 2520 (ปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2520)

ในระหว่าง พ.ศ. 2515 ถึง 2520 ได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อปรับปรุงการศึกษา
องชาติ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของ
สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปยังผลให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้เป็นไปตามแผนการ
ศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งประกาศใช้แล้ว และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรระดับ
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะประกาศใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521
เป็นต้นไป (หลักสูตร 2520 : 2)

การปรับปรุงหลักสูตรจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังนี้ "เป็นหลักสูตรครูศึกษา
ระดับปริญญาตรี จัดขึ้นสำหรับผู้มีความรู้ตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย
เพื่อเตรียมให้เป็นบัณฑิตทางครุศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา อีก
ทั้งเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าวิจัย สำหรับนักการศึกษาและนิสิตบัณฑิตในสาขาวิชาครุศึกษา"
(หลักสูตร 2520 : 2)

การปรับปรุงหลักสูตรฉบับนี้ มีนโยบายที่สำคัญคือ (หลักสูตร 2520 : 24)

1. สนองความต้องการของสังคมเป็นอันดับแรก และสนองความต้องการของ
เอกบุคคล เป็นอันดับรอง

2. ผลิตครูประจำชั้น ในระดับประถมศึกษาและระดับการศึกษาปฐมวัยครูประจำ
วิชา ในระดับมัธยมศึกษา ครูประจำวิชาเฉพาะสอนไ้ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
สำหรับวิชาที่ค่อนข้างมีความหนักและทักษะเฉพาะอย่าง และบุคลากรทางการศึกษารูปนัย
ผู้สำเร็จการศึกษาวางคนอาจมีความรู้ความสามารถที่จะทำหน้าที่บุคลากรทางการศึกษา
ท่านอื่นได้อีกด้วย

3. ประสานทฤษฎีและปฏิบัติเข้าด้วยกัน และให้นิสิตอยู่ในบรรยากาศวิชาดีที่
ของทมิใหม่มากที่สุด

สำหรับโครงสร้างของหลักสูตรฉบับนี้ จัดแบ่งเป็น 5 สาขา แต่ละสาขา แบ่ง
เป็น 4 หมวดวิชา และมีหน่วยกิตรวมอย่างน้อย 135 หน่วยกิต 27 วิชาเอก สรุปเป็น
ตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2520

สาขา	จำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำในแต่ละหมวดวิชา				รวม
	วิชาการศึกษา ทั่วไป	วิชาครู	วิชาเอก	วิชาเลือกเสรี	
การศึกษาปฐมวัย	40	45	45	5	135
ประถมศึกษา	40	45	45	5	135
มัธยมศึกษา	35	35	60	5	135
การสอนวิชาเฉพาะ	40	40	50	5	135
การศึกษารูปนัย	40	60	30	5	135

จากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2520 : 25

นอกจากนั้นได้จัดหมวดวิชาเอกของสาขาต่าง ๆ ดังนี้(หลักสูตร 2520:26)

1. สาขาการศึกษาปฐมวัย มีวิชาเอกแบบเอกเดี่ยว คือ 45 หน่วยกิต
2. สาขาประถมศึกษา จัดหมวดวิชาเอก 2 แบบ คือ
 - แบบเอก-โท ประกอบด้วยวิชาเอก 30 หน่วยกิต วิชาโท 15 หน่วยกิต
รวมเป็น 45 หน่วยกิต
 - แบบเอกผสม ประกอบด้วยวิชาโท 3 วิชาโท วิชาโทละ 15 หน่วยกิต
รวมเป็น 45 หน่วยกิต
3. สาขามัธยมศึกษา จัดหมวดวิชาเอกเป็นแบบเอกคู่ คือมีวิชาเอก 2 วิชาเอก
วิชาเอกละ 30 หน่วยกิต รวมเป็น 60 หน่วยกิต
4. สาขาการสอนวิชาเฉพาะ จัดวิชาเอกแบบเอกสายเดี่ยว มีวิชาเอก
50 หน่วยกิต
5. สาขาการศึกษารูปนัย จัดวิชาเอกเป็นแบบเอกเดี่ยว ประกอบด้วยวิชาเอก
30 หน่วยกิต

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี พุทธศักราช 2525 (ปรับปรุงแก้ไขพุทธศักราช 2525)

การปรับปรุงหลักสูตรฉบับนี้ เป็นการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
ของหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบมากจากการใช้
หลักสูตร พ.ศ. 2520 ซึ่งการปรับปรุงครั้งนี้เป็นการปรับปรุงแก้ไขในรายละเอียดของ
หลักสูตร มิได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหลักสูตรแต่ประการใด กล่าวคือหลักสูตร
ยังคงแบ่งเป็น 5 สาขา และ 27 วิชาเอก จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 135 หน่วยกิต
จำนวนหน่วยกิตแต่ละวิชาเอกยังคงเท่าเดิม (หลักสูตร 2525 : 2)

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฉบับนี้เช่นเดียวกับหลักสูตร 2520 คือ "เป็นหลักสูตร
ครุศึกษาระดับปริญญาตรี จัดขึ้นสำหรับผู้ที่มีความรู้ความหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอน
ปลาย เพื่อเตรียมให้เป็นบัณฑิตทางครุศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา
อีกทั้งเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าวิจัย สำหรับนักการศึกษา และนิสิตบัณฑิตในสาขาวิชาครุศึกษา"
(หลักสูตร 2525 : 26)

ตารางที่ 5 โครงสร้างหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2525

สาขา	จำนวนหน่วยกิตชั้นต่ำในแต่ละหมวดวิชา				รวม ทั่วไป
	วิชาการศึกษา	วิชาครู	วิชาเอก	วิชาเลือกเสรี	
การศึกษารูปนัย	40	45	45	5	135
ประถมศึกษาศึกษา	40	45	45	5	135
มัธยมศึกษา	35	35	60	5	135
การสอนวิชาเฉพาะ	40	40	50	5	135
การศึกษานอกระบบโรงเรียน*	40	60	30	5	135

* เปลี่ยนชื่อสาขาจากการศึกษารูปนัย เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน
เมื่อ พ.ศ. 2529
จากหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2525 : 3

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี พุทธศักราช 2531 (ปรับปรุงแก้ไข พุทธศักราช
2531)

หลักสูตรฉบับนี้ เป็นหลักสูตรที่จัดทำต่อจากหลักสูตรพุทธศักราช 2525 เป็น
หลักสูตรระดับปริญญาตรี จัดขึ้นสำหรับผู้ที่มีความรู้ตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษา
ตอนปลาย เพื่อเตรียมให้เป็นผู้บัณฑิตทางครุศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นครูและบุคลากรทาง
การศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นหลักสูตรที่เอื้ออำนวยต่อการ เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยสำหรับ
นักการศึกษาและนิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาครุศึกษา (2530 : 3)

หลักสูตรที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งนี้ ครอบคลุมจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร เป็น
145 หน่วยกิต 6 สาขา 4 หมวดวิชา และ 27 วิชาเอก ตามโครงสร้างหลักสูตร
ดังนี้ (หลักสูตร 2531 : 28)

ตารางที่ 6 โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2531

สาขา	จำนวนหน่วยกิตชั้นต่ำในแต่ละหมวดวิชา				รวม
	วิชาการศึกษา ทั่วไป	วิชาครู	วิชาเอก	วิชาเลือกเสรี	
การศึกษาปฐมวัย	35	57	47	6	145
ประถมศึกษา	35	57	47	6	145
มัธยมศึกษา	35	39	68	3	145
การสอนวิชาเฉพาะ	35	40	(เอกละ 34) 60	10	145
การศึกษานอกระบบโรงเรียน	35	72	34	4	145
บุคลากรทางการศึกษา	35	37	68	5	145

จากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2531 : 28

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหลักสูตรและสาขาวิชา โดยยึดหลักการปรับปรุงหลักสูตร 7 ประการ คือ (หลักสูตร 2531 : 3)

1. ความยืดหยุ่น
2. บูรณาการ
3. วิทยาการทันสมัย
4. ตอบสนองสังคมและความต้องการของบุคคล
5. ยึดสมรรถภาพที่จะปฏิบัติงานครู
6. ปฏิบัติความถูกต้อง
7. สร้างคุณธรรมและค่านิยมในวิชาชีพครู

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3.3 ปัญหาและแนวโน้มใหม่ของหลักสูตรอุดมศึกษา

ปัญหาของหลักสูตรอุดมศึกษา

การจัดหลักสูตรและการสอน ในสถาบันอุดมศึกษาย่อม

ประสมกับปัญหาหลายประการ ซึ่ง ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2524 : 32-33) ได้กล่าวถึง
ปัญหาการจัดหลักสูตร ดังนี้

1. ปัญหาในเรื่องของจุดมุ่งหมาย หลักสูตรอุดมศึกษาจำนวนมากไม่มีภาวกลาวถึงปรัชญา และจุดมุ่งหมายไว้ในตัวหลักสูตร ก่อให้เกิดความสับสนทั้งผู้สอนและนิสิต

2. ปัญหาในเรื่องของเนื้อหา เนื้อหาของหลักสูตรในปัจจุบันมีมากจนบางครั้งไม่รู้ว่าจะตัดส่วนไหนออกไป เพราะแต่ละส่วนมีเหตุผลอาจมีความสำคัญ ใ้ทั้งนั้น

3. ปัญหาในการจัดหลักสูตร การจัดเนื้อหาของหลักสูตรในปัจจุบัน มีลักษณะคงที่ตายตัว (Rigid) และเป็นขั้นตอน(Lock-step) มากเกินไป ทำให้การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นไปได้ยาก และมักไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นผู้เรียนก็ยังมีโอกาสเลือกได้น้อย หรือในบางหลักสูตรไม่มีโอกาสเลือกเลย และไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใคร่เรียนใคร่เร็วหรือทำตามความสามารถเฉพาะบุคคล

4. ปัญหาความสัมพันธ์ของหลักสูตร และการสอน ผู้จัดทำหรือคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรมักจะทำเนิการปรับปรุงหลักสูตรไปเองโดยเอกเทศ ผู้สอนก็สอนแต่ละวิชาไปตามที่ตนเองถนัดและสนใจ ทำให้หลักสูตรไม่ประสมประสานดีเท่าที่ควร แต่ละวิชาไม่ประสานสัมพันธ์กัน และอาจเกิดความซ้ำซ้อนใคร่ในแต่ละวิชา

5. ปัญหาในแต่ละหลักสูตรวิชาชีพ แต่ละหลักสูตรยังมีปัญหาเฉพาะของตนเองอีก เช่น ในวิชาชีพทฤษฎี การฝึกฝนในคานงานอาชีพยังน้อยเกินไป แต่ละหลักสูตรก็มีปัญหาเฉพาะของกันแตกต่างกันออกไป

แนวโน้มของหลักสูตรอุดมศึกษา

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า การจัดหลักสูตรระดับอุดมศึกษา มีปัญหาหลายประการ แต่การอุดมศึกษาก็พยายามเสนอแนวโน้มใหม่ของหลักสูตร อุดมศึกษา เช่น

ไพฑูริย์ สินดารัตน์ (2524 : 33-34) ได้เสนอแนวทางของหลักสูตรอุดมศึกษาในแนวทางดังนี้

1. หลักสูตรควรจัดให้มีความยืดหยุ่น (Flexibility) มากขึ้น ให้โอกาสผู้เรียนใคร่เลือกเรียนมากขึ้น เรียนตามถนัดและความสนใจมากขึ้น ให้โอกาสวิชาใหม่ ๆ เกิดขึ้นใคร่ใคร่และเลิกวิชาเก่าใคร่ใคร่

2. หลักสูตรเน้นไปที่การผสมผสาน และความเกี่ยวของของหลายสาขาวิชา (Interdisciplinary Approach) มากขึ้น แต่ละสาขาก็จัดหลักสูตรให้ผู้เรียนใคร่เลือกเรียนสาขาอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งของวิชาการศึกษาทั่วไป และวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีทรรศนะกว้างและมองเห็นแนวทางในแง่มุมใหม่ ๆ ของสังคมใคร่ใคร่

3. หลักสูตรแนวใหม่จะหันมาเน้นเรื่องราวของสังคมมากขึ้น ควรเน้นบทบาทของผู้เรียนที่มีคุณสังคม หองถิ่น และโลกในวงกว้าง การเรียนรู้อาจจะเรียนจากสังคมใต้นอกห้องเรียน

4. หลักสูตรวิชาชีพ หันมาเน้นวิชาทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่ให้เข้าใจในเรื่องของการบูรณาการ เปลี่ยนแปลงในเรื่องของการวิเคราะห์ระบบและปัญหาในสังคมมากขึ้น

5. กระบวนการเรียนการสอน ควรได้รับการปรับปรุงและถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรควบพร้อมกันไป

สำหรับการอภิปรายของผู้เข้าร่วมสัมมนาการณิคมณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2530 : 87) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1. ปรัชญาของหลักสูตรควรชัดเจน
2. รูปแบบของหลักสูตร ควร เป็นแบบเลือกโคโอบยอิสระ หรือเป็นแบบโปรแกรม
3. การพัฒนาหลักสูตร ควรมีความสัมพันธ์กันและช่วยสร้างนิสิตที่มีความรู้และความสามารถในการเชิงปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่ลอกเลียนมาจากประเทศทางตะวันตก การเปิดหลักสูตรรายวิชา เปิดตามวิทยาการใหม่ ๆ ที่อาจารย์ไปศึกษามาจากต่างประเทศ
4. การบริหารหลักสูตรผู้สร้างหลักสูตร ผู้บริหารหลักสูตร ตลอดจนผู้ใช้หลักสูตรควรมองหลักสูตรในมุมมองกว้าง นั่นคือควรพิจารณาถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมนอกหลักสูตร ตลอดจนกิจกรรมสัมพันธ์ทางการต่าง ๆ ที่จะช่วยสร้างนิสิตใหม่มีความรู้ มีความสามารถเชิงปฏิบัติ มีร่างกายแข็งแรงและจิตใจที่สมบูรณ์
5. วิทยาการศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นวิชาบังคับของนิสิตทุกคน การเปิดสอนวิชากลุ่มนี้ ทำให้นิสิตที่เรียนในสาขาต่าง ๆ ได้รับความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ นอกไปจากวิชาในสาขาของตน การเปิดสอนน่าจะกระจายไปตามชั้นปีต่าง ๆ

นอกจากนั้นที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากการประชุม ณ โรงแรมเมดิเตอร์ พัทยา จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 30-31 พฤษภาคม 2530

(2530 : 1-2) ได้เสนอแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาคณาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ประชุมเสนอแนวปฏิบัติเพื่อการผลิตในค่านเกี่ยวกับหลักสูตร ดังนี้

1. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตร โดยลดเวลาการบอกล่า เน้นหาความรู้ในส่วนที่เป็นขอเท็จจริงในของเรียนลง ภาวนาคให้นิสิตศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากหนังสือและสื่ออื่น ๆ แล้วใช้เวลาในของเรียนสำหรับการวิเคราะห์และอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ใหม่มากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องปรับปรุงการเรียนการสอนที่จะช่วยพัฒนาให้นิสิตรู้จักคิดเป็น ทำเป็น เช่น มีการทำงาน

วิจัยขนาดย่อย ศิลปนิยม หรือสารนิพนธ์ การสอนแบบกรณีศึกษา และสัมมนา รวมทั้งปรับปรุงหลักสูตรใหม่มีลักษณะ เป็นสหสาขาวิชาใหม่มากขึ้น

2. ปรับปรุงหลักสูตรหมวดวิชาการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่านิสิตปัจจุบันไม่สนใจที่จะเรียนวิชาการศึกษาทั่วไป จึงควรปรับปรุงทั้งเนื้อหาและวิธีจัดการเรียนการสอนใหม่มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น เพื่อผู้เรียนจะได้เห็นความสำคัญและคุณค่าของวิชาเหล่านี้ ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องมีประสบการณ์ดีและกว้างไกล การวัดผลจะต้องมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องเหมาะสมกับปรัชญาของวิชาการศึกษาทั่วไปด้วย

โดยสรุปหลักสูตรถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดตลอดเวลากว่าครึ่งหนึ่งในชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา เขาจะต้องเรียนรู้อะไร แค่ไหน และผู้สอนก็จะ ได้ทราบว่าเป็นเนื้อหาวิชา และประสบการณ์อะไรที่ควรจะให้แก่นักเรียน

2.3.4 แนวทางการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)

ทาบ (Hilda Taba 1962 : 12) ได้

เสนอขั้นตอนของกระบวนการการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอนคือ

1. สำรวจปัญหา และความต้องการของสังคม
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชา
4. จัดลำดับเนื้อหาสาระ
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. จัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้
7. กำหนดวิธีการประเมินผลและแนวปฏิบัติ

สังค อุทรานันท์ (2527 : 38-39) ได้จัด

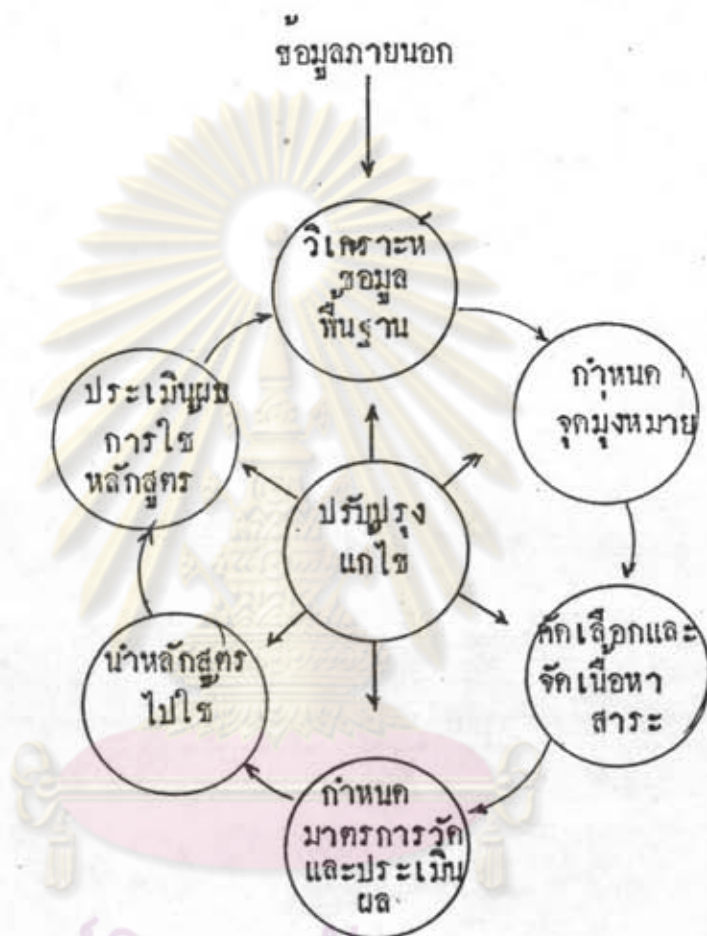
ลำดับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
4. กำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
5. นำหลักสูตรไปใช้

6. ประเมินผลการไร้หลักสูตร

7. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ซึ่งได้แสดงตามวัฏจักรของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

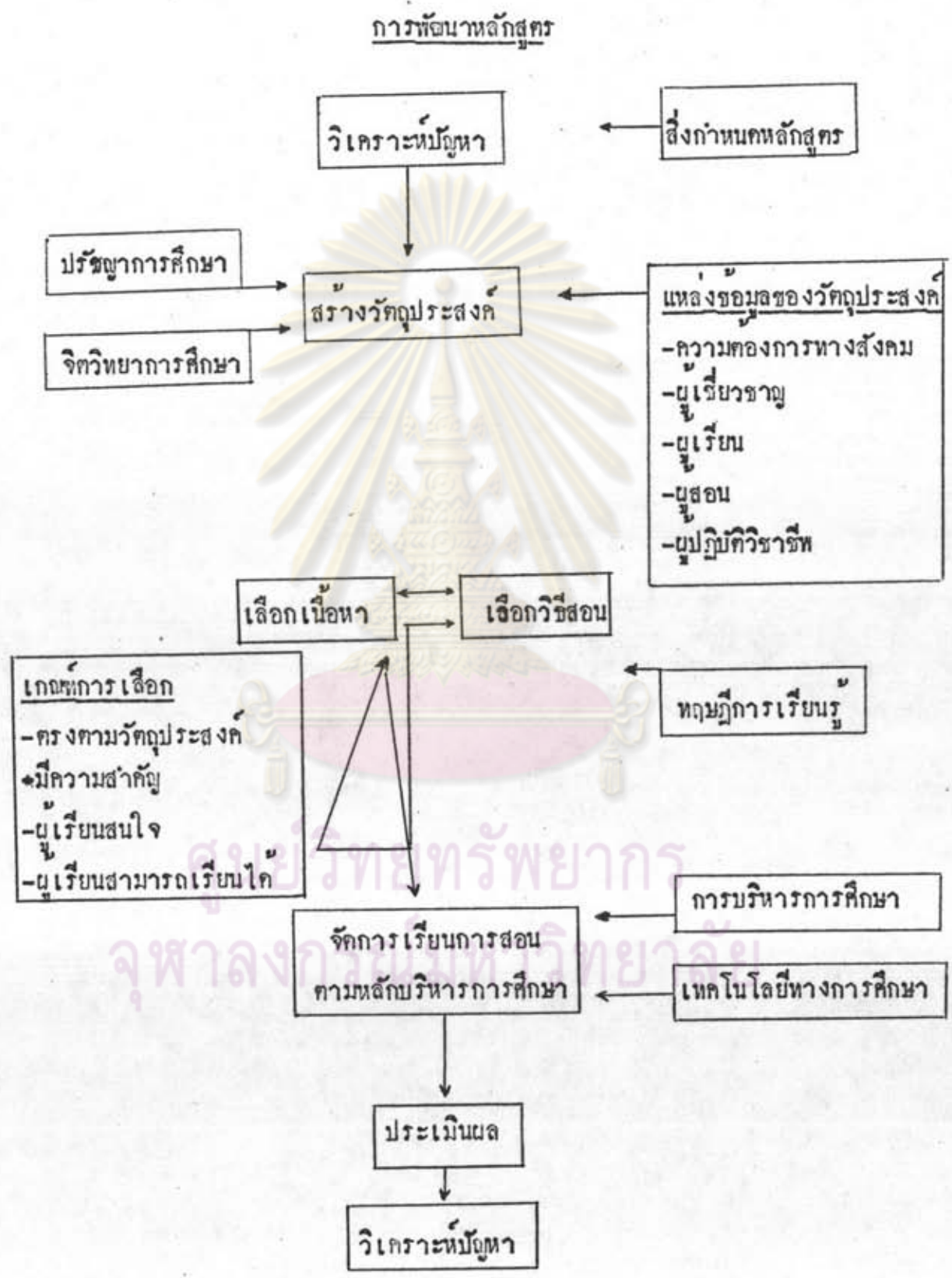

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนั้น ทองจันทร์ หงส์ตารมภ์ (2524 : 18) ได้ให้ข้อคิดและเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า "การพัฒนาหลักสูตร เป็นหัวใจของการศึกษา สถาบันใดที่นำหลักสูตรมาใช้แล้วไม่คิดพัฒนาถือว่าสถาบันนั้นกำลังถอยหลัง เขาคลอง ตามปกติการประเมินผลหลักสูตรจะค่อนข้างล่าช้า และนำผลการพัฒนาหลักสูตรทุกปี" ส่วนวงจรการพัฒนาหลักสูตร ได้เสนอไว้ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 วงจรการพัฒนาหลักสูตร

สรุปแล้วหลักสูตรที่คัดต้องประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง และรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆ ควบ

2.4 การสอน

การสอนเป็นกระบวนการหรือการปฏิบัติ เป็นการสร้างสถานการณ์แวดล้อม ใ้เรารู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการสอนที่ทันสมัย ย่อมประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ หลาย ประการ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (2526 : 5-6) กล่าวไว้ดังนี้

2.4.1 หลักการสอนทั่วไป

หลักการสอนทั่วไป ใ้อาศัยแนววิธีการสอนของนักการศึกษาใน สมัยก่อน แล้วนำมาดัดแปลงใ้เหมาะสมกับแนวคิดทางการศึกษาและหลักจิตวิทยาแห่งการ เรียนรู้ในปัจจุบันจึงใ้หลักการสอนทั่วไปดังนี้

1. สอนใ้เด็กเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์ตรง
2. สอนโดยคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กในวัยต่าง ๆ และคำนึง ถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล (Individual Differences)
3. ดัดแปลงการสอน ใ้เหมาะสมกับความเจริญงอกงามของเด็ก เปิดโอกาสใ้เจริญงอกงามโดยเต็มที่
4. สอนใ้เด็กใ้รับความรู้-ทักษะ-ทัศนคติ-กิจนิสัยและมี ความประพฤติ
5. สอนใ้เด็กเกิดความสนใจ เกิดความพอใจ และมีความ ตั้งใจ
6. สอนใ้เรารู้จุดมุ่งหมายของการเรียน และการนำไปใ้แก้มือเท้าต่าง ๆ ใ้
7. สอนใ้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียน การแสดงความคิดเห็น การแก้ใ้ปัญหาและการร่วมวิเคระห์ควบ
8. สอนโดยมีการเตรียมการสอนอย่างดี
9. สอนโดยใ้ใช้อุปกรณ์และเครื่องช่วยในการสอน โดยเฉพาะ อุปกรณ์ทางโศกทัศน์วัสดุ (Audio-Visual Materials)
10. สอนโดยเริ่มตนและกำหนดขึ้นจากปัญหา

และหาเหตุผล

แจ่มแจ้ง

11. สอนโดยวิธีแนะและยั่วยุให้เด็กใช้ความสังเกต ทิชาจรณา
12. สอนจากสิ่งง่ายไปหาสิ่งที่ยาก
13. สอนจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหานามธรรม
14. สอนให้เด็กเห็นจริงเห็นจัง และเข้าใจบทเรียนอย่าง

15. สอนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียน (Grouping) ตามความสามารถ ความสนใจและความพอใจ
16. สอนตามหลักการ และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (The Scientific Method)

17. สอนตามระเบียบแบบแผนการ เรียนรู้ของเด็ก
18. สอนให้เด็กความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

19. สอนโดยให้รู้จักจักผลและประเมินผลด้วยตนเอง

2.4.2 บทบาทของผู้สอน

ความสำเร็จของหลักสูตรขึ้นอยู่กับผู้สอน เนื้อหาวิชาบางอย่าง บางประการ เรียนแล้วก็ลืม แต่ภาพและวิธีสอนของอาจารย์จะต้องอยู่เป็นเวลานาน บทบาทของอาจารย์ จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการผลิตบัณฑิต อย่างมาก อาจารย์ผู้สอนควรตระหนัก สำนึกและใฝ่รวมเรียนกับผู้เรียนและควรปฏิบัติตนดังนี้ (รูปแบบหลักสูตรที่เหมาะสม สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527 : 7)

- 1) ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีในค่านิยมธรรม
- 2) ทำตนให้ไกลชู้กับนิสิต
- 3) เป็นตัวอย่างที่ดีในการค้นคว้า แสวงหาความรู้ทางวิชาการ และติดตามการเปลี่ยนแปลงของวิชาการและสังคมอยู่เสมอ
- 4) ควรทำความรู้จัก เข้าใจ และระดมอภิปรายเพื่อวางแผนแนวทางของหลักสูตรอย่างจริงจัง แลพยายามดำเนินการให้ไปตามที่คาดหวัง

- 5) ควรรู้จักประยุกต์ความรู้ให้เข้ากับสถานการณ์ และ
สังคมในทุกโอกาส และสถานการณ์
- 6) ให้ความสำคัญกับวิธีการแสวงหาความรู้เท่าเทียมกับ
เนื้อหาความรู้
- 7) ใส่ใจการสอนควบคู่กับงานอื่น ๆ

นอกจากนั้นอาจารย์มหาวิทยาลัย ควรประเมินการสอนของตนเองด้วย
ซึ่งอาจใช้หลักการต่อไปนี้ (2515 : 16-17)

1. คุณจำนวนนิสิตหรือนักศึกษาที่สอบได้คะแนนระดับต่าง ๆ ว่าอยู่ในเกณฑ์
กลาง (B) หรือไม่ การที่นิสิตสอบได้ A หรือ F เป็นจำนวนมากเกินไปแสดง
ว่า การสอนหรือการสอบผิดปกติ
2. คุณจำนวนนิสิตนักศึกษาที่ขาดเรียน ถ้านิสิตหรือนักศึกษาดูเรียนมากแสดง
ว่าการสอนไม่อยู่ในความสนใจ ไม่ควรลงโทษ นิสิตหรือนักศึกษาแต่ฝ่ายเดียว
(ยกเว้นการบังคับให้เขาเรียนด้วยวิธีการบางอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมทั้งค่าตอบแทน
อันทรงอำนาจของผู้สอน)
3. คุณความร่วมมือของนิสิตนักศึกษาระหว่างสอน เช่น
 - 3.1 จำนวนที่สลับหน้ากันตั้งคำถามหรือตอบคำถามเมื่ออาจารย์เปิด
โอกาสให้
 - 3.2 จำนวนที่สลับหน้ากันยกมือเพื่อขออนุญาตแสดงความคิดเห็นหรือ
ถามปัญหา
 - 3.3 จำนวนนิสิตนักศึกษาที่สลับหน้ากันแสดงความคิดเห็น หรือความเห็น
ประกอบ หรือการรวมอภิปรายเมื่อมีโอกาส
 - 3.4 สัดส่วนของความร่วมมือทั้งกล่าวในระยะครั้งแรก เวลาแรกที่สอน
กับระยะครึ่งเวลาหลัง
4. คุณระดับความสนใจขณะฟังคำบรรยาย โดยสังเกตจากปรากฏการณ์ต่อไปนี้
 - 4.1 ระยะเวลา ซากความสนใจมีน้อยเพียงใด มีกี่คน มากหรือน้อย
 - 4.2 หนาทาหาทาง แสดงว่าสนใจคำสอนหรือไม่ จำนวนที่แสดงนั้น
มีมากน้อยเพียงใด
 - 4.3 คุณสีหน้าของนิสิตนักศึกษาว่าเขานั่งงงไม่เข้าใจคำสอนน้อยเพียงใด
หลายหนหรือไม่
 - 4.4 ปฏิกริยาอย่างอื่นขณะสอนมีหรือไม่ นอกห้องเรียนเขามีปฏิกริยา
อย่างไรต่อวิชาที่อาจารย์นั้น ๆ สอน
 - 4.5 ถ้ามียาจารย์อื่นไปฟังคำบรรยายหรือคำสอนบ้าง เขารู้สึกอย่างไร
 - 4.6 มีเสียงบนกับอาจารย์ หนึ่งบางหรือไม่ หรือมีคำชมอย่างไร

2.4.3 การสอนที่มีประสิทธิภาพ

การสอนในสถาบันอุดมศึกษา หรือในระดับมหาวิทยาลัยนั้น ย่อมแตกต่างจากการสอนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพราะการเรียนในมหาวิทยาลัยมุ่งเตรียมบุคคลให้เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ และการสอนที่จะประสบความสำเร็จ ใต้นั้น ขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นสำคัญที่จะใช้วิธีการอย่างไรในการนำผู้เรียนทั้งชั้นให้ได้รับความรู้ ในเรื่องนี้ ริส คานเลย์ คิลโก (Reese Donley Kilgo 1970 : 251-253) ผู้ประสบความสำเร็จด้านการสอนมาเป็นเวลานาน ได้เสนอแนะการเป็นผู้สอนที่ดีไว้ 10 ประการ คือ

1. ใช้กระบวนการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องพยายามรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล และจะพยายามให้นักเรียนในห้องเรียนใหญ่รู้จักกันด้วย
2. ใช้การวางแผนการสอนร่วมกับผู้เรียน
3. ระวังความแตกต่างระหว่างบุคคล และตอบสนองความต้องการระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสามารถของผู้เรียน ใช้อุปกรณ์และการสอนหลาย ๆ วิธี ละเว้นการสอนแบบทางเดียว (One way)
4. ทำในสิ่งที่เป็นไปได้จริง ๆ ไม่ใช่อุดมคติ การให้งานหรือสอน ครูจะคงคำนึงถึงองค์ประกอบในเวลานั้น ขนาดของชั้นเรียน ความสามารถที่แตกต่างกัน ภูมิหลังของนักเรียนและอุปกรณ์การสอน พยายามจัดการสอนให้ดีที่สุดกับข้อจำกัด (Imitation) ขององค์ประกอบเหล่านั้น
5. มีความสุขใจกับการสอน ชีวิต และการเรียนรู้ ซึ่งจะพลอยให้นักเรียนมีความสบายใจไปด้วย ความสุขกับการไปหาความรู้ของครูย่อมเป็นตัวอย่างที่จะก่อให้เกิดสิ่งเหล่านี้ในตัวของนักเรียนด้วย
6. สอนทักษะทั้งสี่คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาวิชา
7. สนใจในวิชาที่สอน ครูที่ดีจะต้องคิดว่าวิชาของตนน่าสนใจ และดึงดูดความสนใจมากที่สุด และตนเองก็ชอบวิชานั้นอย่างแท้จริง ทั้งยังต้องการที่จะแบ่งความน่าสนใจเหล่านั้น ไปยังนักเรียนด้วย

8. ทำการสอนโดยคำนึงอยู่เสมอว่า ความกลัว ความเป็นชา และความเป็นศัตรู เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ตรงกันข้ามความรู้สึกว่าปลอดภัย การยอมรับ และความสุข ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ ครูที่ดีของคำนึงถึงการแสดงสีหน้า น้ำเสียง และท่าทางในห้องเรียนให้นักเรียนมีความรู้สึกสบายใจ และอบอุ่นเมื่อเรียน

9. เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสอน และพยายามทำให้นักเรียนเกิดทักษะการแสวงหาความรู้ (learn how to learn) เพื่อให้ความรู้งอกเงยขึ้น

10. ครูที่ดีของพยายามส่งเสริมวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) มากกว่าจะถือว่าเป็นงานประจำวัน นั่นคือ ครูจะต้องศึกษาหาความรู้ อยู่เสมอไม่หยุด

นอกจากนี้ เอ็ดเวิร์ด เอฟ. เซฟฟิลด์ (Edward F. Sheffield 1974 : XI) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการสอนที่ประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน โดยการส่งแบบสอบถามไปยังบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยในประเทศแคนาดาและไต้หวันถึงชื่ออาจารย์ที่เขาเหล่านั้นเห็นว่า ทำการสอนที่ดีที่สุด พร้อมทั้งชื่อวิชา และมหาวิทยาลัยที่สอน เขาได้ทำการรวบรวมชื่ออาจารย์ที่โคละแนสูงมากจำนวน 23 คน และได้ติดต่อไปยังอาจารย์เหล่านั้น ให้เขียนบทความเกี่ยวกับการสอนที่เขาได้ทำการสอนมาว่า ใช้วิธีการอย่างไรบ้าง จากการรวบรวมบทความต่าง ๆ 23 เรื่อง สามารถสรุปผลลักษณะการสอน ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากบัณฑิตว่ามีประสิทธิภาพมาก ออกเป็น 5 ด้าน (อ้างใน ประพนธ์ จำปาไทย 2525 : 22-23)

1. บทบาทของผู้สอน ผู้เขียนบทความทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่า บทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้สอน คือการกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ดังเช่น แพ็คเกอร์ (Packer 1970 : 30) ได้กล่าวไว้ในฐานะที่เขาเป็นครู การกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ถึงแม้ว่าบางครั้งอาจจะต้องใช้วิธีการที่รุนแรง แต่เขาก็สนับสนุนและยินดีที่จะทำเช่นนั้น เซตเตอร์ฟิลด์ (Setterfield 1974 : 50) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการสอนของเขา เพื่อจะให้ความรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีความเข้าใจ เราควมสนใจของผู้เรียนที่มีต่อความรู้ กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น ในขอบเขตของความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและให้ความคิดสรุปภาคีทดลองจนการรู้จัก วิพากษ์วิจารณ์เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน

2. วิธีการสอน จากผลการศึกษาในเรื่องนี้ มีผู้ให้ความคิดเห็นถึงการสอนของตนเอง เช่น ซัมเมอร์ (Summer 1974 : 173) เซ็ทเตอร์ฟิลด์ (Setterfield 1974 : 731) เมเยอร์ฮอฟ (Mayerhof 1974 : 92) เฟอร์เลอร์ (Fowler) และค็อกชัท (Cockshutt 1974 : 189) ว่าการสอนที่เขาได้ปฏิบัตินั้น ได้เลียนแบบวิธีการมาจากอาจารย์เก่าที่เขาชอบมากที่สุด นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ผลสรุปรวมพบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์เห็นพ้องตรงกันว่า บทบาทการสอนของครูไม่ใช่เป็นแบบทางเดียว (One way) การสอนเป็นศิลปะซึ่งไม่สามารถที่จำปฏิบัติตามหลักและวิธีเสมอไป การสอนเป็นสิ่งที่มีชีวิต ละเอียดย่อย ปึกแผ่น และขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ทัศนคติ และมนุษยสัมพันธ์ มากกว่าจะขึ้นอยู่กับระเบียบวิธี

3. สิ่งที่อาจารย์มหาวิทยาลัยควรปฏิบัติ นอกจากความสามารถ ความสนใจ และความเชื่อในความสำเร็จของวิชาที่สอน หรือหลักการต่าง ๆ แล้ว อาจารย์ควรจะมี ความกระตือรือร้น มีความรักในวิชาที่สอน และชอบที่จะสอน ดังเช่น กราดี (Grady 1974 : 18) โทกล์ว่าว่า ก่อนอื่นอาจารย์มหาวิทยาลัยควรจะแสดงให้เห็นถึงความรักในงาน ควรสนใจอย่างแท้จริงว่าอะไรที่จะสอน และอะไรที่ควรจะให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานในวิชาที่สอน สไตเนอร์ (Steiner 1974 : 123) โศกพิศถึงการปฏิบัติของเขาว่า ความกระตือรือร้นเป็นสิ่งที่เขาถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีก่อน นอกจากนี้เขายังมีความรู้สึกว่าเขาจะทำงานกับนักเรียน และการสอนนักเรียนเป็นสิ่งที่มีค่ากับเวลาที่เสียไป ส่วนวาเลนตา (Valenta 1974 : 54) มีความเห็นว่า นักเรียนมีความอยากที่จะเรียนกับอาจารย์ที่มีความสนใจที่จะสอนอย่างแท้จริงเท่านั้น

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต คณะอาจารย์ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีการแบบบรรยายเป็นวิธีหลักในการสอน และส่วนใหญ่ก็จะมีประมวลการสอน (Course Outline) เพื่อช่วยให้นิสิตในการมองเห็นจตุรมุม (Perspective) ของรายวิชา และช่วยในการจับบันทึกที่น้อยลง มีไม่มากนักที่ใช้อุปกรณ์การสอนมาช่วยในการสอน นอกเหนือไปจากกระดานดำ แต่อาจารย์ที่ใช้เครื่องช่วยสอนก็สามารถใช้ได้อย่างดีมาก อาจารย์แต่ละท่านก็พยายามที่จะพิจารณารูปแบบและระเบียบวิธีการสอนให้เข้ากับรายวิชาที่สอน และระดมสติปัญญาของผู้เรียน ระเบียบวิธีการสอนต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ของอาจารย์มักจะมีข้อจำกัด อาจารย์ทั้ง 34 ท่านที่เขียนบทความได้ให้ความเห็นว่าในขณะที่อาจารย์กำลัง

อยู่ในห้องเรียน การศึกษาค้นคว้า และปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต เป็นสิ่งที่สำคัญ และจำเป็นต่อประสบการณ์การศึกษา ดังเช่น กาลาวาริส (Galavaris 1974 : 54) ได้กล่าวว่า ถึงแม้ว่าอาจารย์จะใช้เทคนิคการสอน สร้างข้อสอบ ทดลองรูปแบบการสอน ตรวจสอบแบบฝึกหัด หรือผลิตเอกสารมากเท่าใดก็ตาม การศึกษากับนิสิตเหล่านี้ทำให้เขาแน่ใจว่า ไม่มีสิ่งใดข้างต้นที่สามารถจะมาแทนการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ภายในระหว่างอาจารย์และนิสิต นอกจากนี้ เมเยอร์ฮอฟ (Mayerhof 1974 : 54) และฟาวเลอร์ (Fowler 1974 : 54) ได้มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องการสอนว่าควรจะใช้วิธีการที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์กับของอาจารย์และนิสิต เช่น การซักถาม หรือพูดออกมาอย่างอิสระ และพยายามใช้อุปกรณณ์ในลักษณะที่ง่าย ชัดเจน นอกจากนี้วิธีการที่ควรจะใช้ก็คือการอภิปราย

5. การเตรียมการสอนของอาจารย์ อาจารย์ที่ไกรรับเลือกให้เขียนบทความ ทั้ง 23 ท่าน ได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมการสอนเป็นอย่างมาก ซึ่งสิ่งนี้อาจจะเป็นสิ่งที่จำแนกครูที่มีประสิทธิภาพออกจากครูที่ไม่มีประสิทธิภาพ ครูที่เตรียมการสอนเป็นอย่างดี เป็นครูที่มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และเป็นที่ยอมรับจากเพื่อนครูและนักเรียน นับว่าครูเหล่านี้เป็นผู้ที่ทำงานหนักในการสอน ความเห็นของอาจารย์บางท่านที่นิสิตยกย่องว่าเป็นอาจารย์ที่ทำการสอนดี เช่น กาลาวาริส (Galavaris 1974 : 205) กล่าวว่า เขาทำงานหนักมาก ในการสร้างอุปกรณ์สำหรับทำการสอน แพคเกอร์ (Packer) ให้ความเห็นว่า เขาไม่คิดจะเข้าไปสอนนิสิตเลย ถ้าเขาไม่ได้เตรียมอุปกรณ์ และเนื้อหาสำหรับการสอนครั้งนั้น วอท์ (Waugh 1974 : 205) กล่าวว่า การเตรียมการสอนที่ไม่พอเพียงของครูทำให้เกิดความผิดพลาดบางอย่าง นอกจากนี้ยังได้รับการชื่นชมจากนักเรียนควยว่าไม่รับผิดชอบในการสอน นอกจากนี้ กิลสัน (Gilson 1974 : 155) ได้ให้ความเห็นว่าเขายังไม่เคยพบวิธีที่จะซ่อมหรือมีคัมมิ่งไม่ใ้ผู้อื่นทราบว่า ไม่ได้เตรียมตัวมาบรรยาย การเตรียมการสอนเป็นสิ่งจำเป็นถึงแม้ว่าจะได้ทำการสอนมาหลายปีแล้วก็ตาม

ดังนั้น ครูที่ดีและครูที่มีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญที่ไม่สามารถจะละเลยได้ คือการเตรียมตัวมาให้พร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน พร้อมทั้งจะเผชิญ และแก้ปัญหาที่พบระหว่างทำการสอน เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน อันจะทำให้การเรียนการสอนครั้งต่อไปดำเนินไปอย่างราบรื่น

ลีโน (Leno 1964 : 67) ได้สรุปลักษณะที่เป็นที่ทองการสำหรับอาจารย์ใน
ระดับอุดมศึกษา ที่จะทำให้การสอนเกิดประสิทธิภาพไว้ 6 ประการคือ

1. มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อเรื่องวิชา
2. มีความเอาใจใส่ทองงานในหน้าที่
3. มีความสามารถในการอภิปรายและออกหนได้เป็นอย่างดี ต่อข้อซักแย้งอัน
เกิดจากทัศนคติที่แตกต่างกัน
4. มีความสามารถในการประมวลและถ่ายทอดวิชากรให้นักศึกษา โดยก่อ
ให้เกิดความสนใจ ยั่วยุและมีความหมาย
5. มีความสามารถในการประเมินผลอย่างยุติธรรม
6. มีความสามารถในการส่งเสริมความคิดอย่างมีวิจารณ์ญา

สำหรับ ไพฑูรย์ สินดารักษ์ (2526 : 100) ได้ให้ข้อสังเกตว่า การทำ
ความเข้าใจเรื่องการสอนระดับอุดมศึกษานั้น น่าจะทำความเข้าใจอย่างน้อย 4 เรื่อง
ใหญ่ ๆ คือ

1. ลักษณะของผู้สอน
2. เทคนิคการสอน
3. ทัศนคติของผู้สอน และ
4. ลักษณะของผู้เรียน

และการสอนในระดับปริญญาตรีนั้น ไพฑูรย์ สินดารักษ์ (2526 : 104) ได้
จัดทำประเมินผลการสอน พบว่าบุคลิกภาพและวิธีสอนที่นัศพอใจคือ

1. มีความเป็นกันเอง
2. ใจดียิ้มแย้มแจ่มใส
3. เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น
4. เสียงดังฟังชัด
5. เตรียมการสอนอย่างมีขั้นตอน

สรุปได้ว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น จะตองคำนึงถึงส่วนประกอบ เกี่ยวกับ
ผู้สอน วิธีสอน ผู้เรียน วิธีเรียน เป็นสำคัญ

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการสอนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1 งานวิจัยที่ศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาอื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรระดับอุดมศึกษาโดยตรงมีผู้ทำวิจัยน้อยมาก ส่วนมากจะศึกษาวิจัยในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน หรือการนำหลักสูตรไปใช้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น

ชัยพร วิชชาวุฑู (2521 : 107-113) ใ้วิเคราะห์หลักสูตรผลิตครูระดับปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) โครงสร้างของหลักสูตร ในแง่ของการแบ่งหมวดวิชาและการจัดจำนวนหน่วยกิต (2) การจัดวิชาเอก-โทในหลักสูตรผลิตครู และ (3) ความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรผลิตครูกับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา หลักสูตรที่นำมาศึกษา เป็นหลักสูตรตั้งแต่ประถมศึกษาถึงหลักสูตรปริญญาตรี การวิเคราะห์แบ่งหมวดวิชาและการจัดจำนวนหน่วยกิตในหลักสูตรผลิตครูระดับมัธยมศึกษา แบ่งรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรออกเป็น 4 หมวดวิชา คือ (1) หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (2) หมวดวิชาครู (3) หมวดวิชาเอก-โท (4) หมวดวิชาเลือกเสรี ผลการวิเคราะห์การแบ่งหมวดวิชาและการจัดทำจำนวนหน่วยกิตสรุปได้ดังนี้

1. จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร

ตามเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย หลักสูตรปริญญาตรีให้มีจำนวนหน่วยกิตอยู่ในพิสัย 120-150 หน่วยกิต หลักสูตรผลิตครูของสถาบันต่าง ๆ ยกเว้นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า อยู่ในครึ่งสูงของพิสัย 120-150 คือ ตั้งแต่ 135 ขึ้นไป หลักสูตรส่วนใหญ่มีจำนวนหน่วยกิตเท่ากับ 144-145 มีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และวิทยาลัยครูเพียง 3 สถาบันเท่านั้น ที่มีจำนวนหน่วยกิตเท่ากับ 135 ซึ่งเป็นกึ่งกลางของพิสัยพอดี

2. สัดส่วนหน่วยกิตในหมวดวิชาต่าง ๆ

2.1 หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มีจำนวนหน่วยกิตอยู่ในพิสัย 28-27 หน่วยกิต สถาบันที่จัดจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชานี้มากที่สุดแก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตชลบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

(มากกว่า 60 หน่วยกิต) และจัดจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชานี้น้อย ใ้แก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตพระนครเหนือ ซึ่งจัดไว้เพียง 28 หน่วยกิต ต่ำกว่าเกณฑ์ของทบวง และบางหลักสูตรของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาจัดไว้เท่ากับเกณฑ์ขั้นต่ำของทบวง คือ 30 หน่วยกิตพอดี

2.2 หมวดวิชาครุ มีจำนวนหน่วยกิตอยู่ในพิสัย 19-45 หน่วยกิต หลักสูตรที่มีหน่วยกิตหมวดวิชาครุสูงสุดคือ หลักสูตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (45 หน่วยกิต) และต่ำสุดคือบางหลักสูตรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (19 หน่วยกิต) และบางหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (23 หน่วยกิต) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของทบวง (30 หน่วยกิต)

2.3 หมวดวิชาเอก-โท

ก. วิชาเอกสายเดี่ยว มีสถาบันที่จัดวิชาเอกแบบสายเดี่ยวเป็นจำนวน 8 สถาบัน มีจำนวนหน่วยกิตอยู่ระหว่าง 41-118 หน่วยกิต วิชาเอกที่จัดแบบสายเดี่ยวบางวิชามีลักษณะครอบคลุมเนื้อหาตามแนวกว้าง เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และบางวิชามีลักษณะเจาะลึก เช่น ศิลปศึกษา คณิต และวิชาทางเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

เป็นที่น่าสังเกตว่า จำนวนหน่วยกิตต่ำสุดของวิชาเอกสายเดี่ยว คือ หลักสูตรสาขาศึกษาศาสตร์-พลศึกษา ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีเพียง 41 หน่วยกิต ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยที่กำหนดให้มี 45 หน่วยกิต ส่วนจำนวนหน่วยกิตที่สูงมาก เป็นของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ซึ่งมากเป็น 2-3 เท่าของเกณฑ์ขั้นต่ำของทบวง

ข. วิชาเอกคู่มี 4 สถาบันที่จัดแบบเอกคู่ และมีจำนวนหน่วยกิตอยู่ระหว่าง 45-68 หน่วยกิต วิชาเอกคู่ที่จัดในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการจับคู่วิชาเอกอย่างกว้างขวาง การจับคู่วิชาเอกเป็นคู่ทั้งแบบกว้าง เช่น สังคมศึกษาคู่กับภาษาไทย หรือแบบเล็ก เช่น ศึกษาศาสตร์คู่กับฟิสิกส์ ส่วนสถาบันอื่น ๆ อีก 3 สถาบัน มีวิชาเอกที่จับคู่เพียงคู่เดียว คือ ศึกษาศาสตร์กับคณิตศาสตร์

ค. วิชาเอก (มีวิชาโท) มี 7 สถาบัน ที่จัดวิชาเอกคู่กับวิชาโท ส่วนอีก 4 สถาบัน ไม่มีวิชาเอกแบบนี้ จำนวนหน่วยกิตมีวิชาเอกอยู่ระหว่าง 30-51

หน่วยกิต ไม่มีวิชาเอกใดที่มีจำนวนหน่วยกิตต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของหมวด

ง. วิชาโท มีจำนวนหน่วยกิตอยู่ระหว่าง 12-13 หน่วยกิต บางวิชาโทของมหาวิทยาลัยศิลปากรมีจำนวนหน่วยกิตต่ำสุด (12 หน่วยกิต) ต่ำกว่า เกณฑ์มาตรฐานของหมวด และบางวิชาโทของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา มีถึง 31 หน่วยกิต ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ถือว่าเป็นวิชาเอก

2.4 หมวดวิชาเลือกเสรี มีจำนวนหน่วยกิตอยู่ระหว่าง 0-24 หน่วยกิต เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชานี้บางหลักสูตรมีมากกว่าจำนวนหน่วยกิต วิชาโท ของบางหลักสูตร เช่น หลักสูตรวิชาเอกวัดผลการศึกษารวมค่าแห่งมีวิชา เลือกเสรี 24 หน่วยกิต

ชนิตา รัชพลเมือง (2527 : 313) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวโน้มน การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในช่วงระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ 7 ในด้านแนวโน้มนการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนนั้น อนาคต สถาบันอุดมศึกษาเปิดสอนวิชาด้านศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์มากขึ้นไป ในขณะที่การพัฒนาประเทศมีความต้องการกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ แพทย์ศาสตร์ เป็นสำคัญ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตร และ เนื้อหาวิชาในระคนนี้จึงยังไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศอย่าง แท้จริง การเรียนการสอนยังเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ เน้นความรู้มากกว่าการนำไปใช้ และยังไม่มีความเหมาะสมวิทยุภาพการเท่าที่ควร และมีข้อสังเกตว่าระบบการสอบคัดเลือกเข้า ศึกษายังเน้นวิชาการมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหาการกวัดวิชาเข้ามหาวิทยาลัยจำกัดรับ และเกิดความไม่ต่อเนื่องกับหลักสูตรมัธยมศึกษา และสำหรับหลักสูตรครูศึกษานั้น มี นักการศึกษาหลายท่านได้วิพากษ์วิจารณ์ไว้ สรุป ประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1. หลักสูตรครูศึกษายังขาดปรัชญาและแนวคิดที่ชัดเจน ชาค้นักครูศึกษา ที่มีความสามารถ ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรครูศึกษาเพื่อครู การเตรียมครูในฐานะเป็นคนสำคัญ ของประเทศและในอดีตที่ผ่านมา การจัดครูศึกษามักเป็นแบบลองผิดลองถูก (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2527 : 96)

2. หลักสูตรครูศึกษาเน้นทฤษฎีมากเกินไป จนไม่สามารถนำไปใช้ได้ ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง จึงควรมีการปรับปรุงหลักสูตร โดยให้ความสำคัญแก่การจัด ประสบการณ์วิชาชีพแก่ผู้เรียน (ปทีป เมฆาคูณวุฒิ 2530 : 96)

3. หลักสูตรการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับหลักสูตรของโรงเรียน ที่
บัณฑิตจะออกไปประกอบอาชีพ (ปีพิมพ์ เมษายนพ.ศ. 2530 : 91)

ฮาร์เวย์ (Harvey 1970 : 275-278) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ
ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อประสิทธิภาพการสอน โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 21 ข้อ
แบบประมาณค่าใช้เกณฑ์ 10 ช่วง ทั้งแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนสูงสุด
ถึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนเลย ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนิสิตปริญญาโท
และตรี ในมหาวิทยาลัย เอและเอ็ม รัฐเท็กซัส (A & M University Texas)
หาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ตอบกับ เกณฑ์ ควบคุมความสัมพันธ์สัมพันธ์ พบว่าลักษณะที่
เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน คืออาจารย์บอกวัตถุประสงค์การสอนชัดเจน เนื้อเรื่อง
วิชา ความสนใจและวัฒนธรรม การเตรียมการสอน ลักษณะการสอน ทักษะการบรรยาย
ทักษะการนำอภิปราย เทคนิคการสอน การให้งาน การเร้าความสนใจ ทักษะการ
แนะนำ ลักษณะท่าทาง ให้อันคัมคะแนน ใส่ใจในผลงานนิสิต น้ำเสียงที่คี่ มีอารมณ์ขัน
มีการประเมินผลการสอน และมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนด้วย การวิจัยในลักษณะ
เดียวกันนี้ ลาโซวิก (Lazovic 1973 : 373-385) ได้ทำการศึกษาและเสนอผลงาน
เกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอน ของมหาวิทยาลัยสองแห่งคือ มหาวิทยาลัยวอชิงตัน และ
มหาวิทยาลัยพิทสเบิร์ก ชั้นแรกของงานวิจัยทั้งสองมหาวิทยาลัยนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์
หาโครงสร้างตัวประกอบของประสิทธิภาพการสอนที่เนื่องมาจากตัวผู้สอน ซึ่งนำไปนำ
ตัวแปรที่ได้จากชั้นแรกไปให้นักศึกษาประเมินผลการสอนของอาจารย์ การศึกษาในชั้นแรก
นั้น สำหรับมหาวิทยาลัยวอชิงตัน ได้ทำการศึกษาในปีคริสต์ศักราช 1956-1957 โดย
สร้างมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วง ประกอบด้วยข้อกระทง เกี่ยวกับลักษณะการสอนของ
อาจารย์กลุ่มตัวอย่าง คืออาจารย์ที่สอนระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นตัวแทน
จากทุกระดับตำแหน่งทางวิชาการ รวม 113 คน (ร้อยละ 92 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด)
ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปว่ากรณีตัวประกอบ 6 ตัว ประกอบด้วยตัวแปรที่มีค่า
น้ำหนักตัวประกอบบนแต่ละตัวประกอบ ตั้งแต่ .207 ถึง .868 41 ตัวแปร ดังนี้

ตัวประกอบ ก : สอนโดยครูเป็นยูแนะนำแนวทาง สอนให้สนใจภูมิใจใน
วิชานั้น อธิบายชัดเจนเข้าใจง่าย สอนให้เกิดพัฒนาการทางความคิด สอนโดยขึง
ความสัมพันธ์ของวิชาที่สอนกับวิชาอื่น ๆ และแสดงความสนใจกระตือรือร้นในวิชาที่สอน

ตัวประกอบ ค . แนะนำให้นักศึกษารู้จักแก้ปัญหา กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดทักษะในการคิด ทำเรื่องยากให้ง่ายขึ้น เราให้อะไรทำงาน

ตัวประกอบ ง : เตรียมการสอนอย่างดี สอนวิธีอื่น ๆ สลับกับการบรรยาย เรียบเรียงเนื้อหาที่สอนอย่างมีระบบ ความคุมสถานการณ์การอภิปราย

ตัวประกอบ จ : ยอมรับฟังคำถามและความคิดเห็นของผู้เรียน สนใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล พยายามจัดสถานการณ์ให้เป็นกันเอง มีบุคลิกภาพที่ดี ช่วยเหลือผู้เรียนอย่างจริงใจ

ตัวประกอบ ฉ : มีความยุติธรรมในการวัดผลการเรียน

ส่วน ไวทรูบา และไรท์ (Wotruba and Wright 1975 : 653-663) ได้สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินการสอนของอาจารย์ในสาขาบริหารธุรกิจ ตามหัวข้อต่อไปนี้คือ

1. ทักษะของอาจารย์ที่มีต่อนิสิต
2. วิธีสอน
3. ลักษณะบุคลิกภาพของอาจารย์
4. บรรยากาศในห้องเรียน
5. อุปกรณ์การสอน
6. ทักษะของอาจารย์ที่มีต่อวิชาที่สอน

โดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ให้นิสิตอาจารย์ และผู้บริหารประเมินการสอนของอาจารย์ ได้ตัวประกอบที่บรรยายประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างกว้าง ๆ ถูกต้อง แม่นยำ ทันสมัย
2. เราใจให้นิสิตใช้ความคิดเพื่อตัวเอง
3. เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในเนื้อหาวิชาที่สอน
4. ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่นิสิต
5. อธิบายเนื้อหา ทฤษฎีเป็นนามธรรมได้อย่างชัดเจน
6. สนับสนุนให้นิสิตคิด โดยยกตัวอย่างเปรียบเทียบ และให้ดูของจริง
7. มีความยุติธรรมในการประเมินผล

8. ให้ความช่วยเหลือไม่ว่าในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน

9. มีชีวิตชีวาและสนุกสนานในการสอน

3.2 งานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนั้นได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2520 โดยนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิตหนึ่งคนวิจัยหนึ่งสาขา โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ช่วง แต่ละสาขามีตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ ซึ่งจากการศึกษาของจินตนา มาทวง ลักคาวลัย ชมมณฑา ชาคา บัวแสง จริยา ลิงคณิกา ในพ.ศ. 2520 โดยศึกษาถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการสอนระดับอุดมศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์ชีวภาพประยุกต์ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ในแต่ละสาขา และนิสิตชั้นปีที่ 3-4 ของคณะต่าง ๆ ตามแต่ละสาขาเช่นกัน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในระดับอุดมศึกษาที่อาจารย์และนิสิตทุกสาขา ให้ความสำคัญตรงกันมี 2 ตัวประกอบคือ บุคลิกภาพของอาจารย์ และทัศนคติของอาจารย์ที่มีต่อวิชาที่สอน ส่วนตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน ตามความเห็นของอาจารย์และนิสิตสาขาต่าง ๆ มีดังนี้

สาขาสังคมศาสตร์ ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในระดับอุดมศึกษาคือ ความสัมพันธ์ของอาจารย์กับนิสิต วิธีสอน และการประเมินผล

สาขามนุษยศาสตร์ ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในระดับอุดมศึกษาคือ วิธีสอน อุปกรณ์การสอน ตำราเรียน และทักษะการสอน

สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในระดับอุดมศึกษาคือ อุปกรณ์การสอน ทักษะการสอน และบรรยากาศในชั้นเรียน

สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในระดับอุดมศึกษา คือความสัมพันธ์ของอาจารย์กับนิสิต วิธีสอน การประเมินผล อุปกรณ์การสอน ทักษะการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน และลักษณะผู้นำ

นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล (2523 : 43-46) ได้สำรวจความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการรวมการเรียน การสอนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี การศึกษา 2522 ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ทุกคณะจำนวนทั้งสิ้น 200 คน โดยให้ตอบคำถาม ปลายเปิดที่มีข้อความว่า "เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในทางการศึกษาสอดคล้องกับสภาพ สังคมเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ หลักสูตร ครู และกิจกรรมการเรียนการสอน ใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยควรมีลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร ให้อธิบายและยกตัวอย่าง ประกอบ" ได้นำเอาข้อคิดทั้งหมดมาประมวลและแจกแจงความถี่ โดยจำแนกข้อคิดออก เป็น 3 ประเด็นคือ หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และครูหรืออาจารย์ และข้อคิดเห็น ต่าง ๆ ในแต่ละส่วน สรุปได้ตามลำดับความถี่ คือ

1. ด้านหลักสูตร

สิ่งที่นิสิตให้ความสำคัญ และต้องการมากที่สุดคือ การเรียนในมหาวิทยาลัย ที่เน้นภาคปฏิบัติควบคู่ไปกับภาคทฤษฎี รองลงมาคือต้องการมีความรู้ในเรื่องสภาพปัจจุบัน ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ สำหรับในเรื่องหลักสูตรนั้นจากข้อคิดเห็น ของนิสิต สรุปได้ดังนี้

1.1 ควรเน้นให้นิสิตเข้าใจและตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนต่อ ประเทศชาติและสังคมในฐานะเป็นพลเมืองดี

1.2 ความสอดคล้องสัมพันธ์ ทันสมัย และเป็นประโยชน์ต่อสภาพสังคม และการพัฒนาประเทศในปัจจุบันใหม่มากที่สุด นิสิตบางคณะ เช่น คณะเกษตรศาสตร์ และ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มีความเห็นว่าหลักสูตรที่เรียนในชั้นปีที่ 1 ไม่ค่อยแตกต่างไป จากหลักสูตรวิทยาศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ควรจะขยายหลักสูตรระดับที่ 2-3 ลงไป เป็นหลักสูตรปีที่ 1 และเรียนเพียงปีเดียว

1.3 ควรมีการให้ความรู้มากพอสำหรับการประกอบอาชีพ และควรกว้าง ขยายสาขาเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ

2. ท่านวิธีการสอน

นิสิตต้องการในค่านี้นมากที่สุดคือ ใ้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยเฉพาะ นิสิตคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีอยากใ้มีกิจกรรมการออกไปพัฒนาตนเองเพื่อศึกษา ปัญหาหรือทำกิจกรรมในแหล่งสลับ รองลงมาคือต้องการใ้มีการอภิปรายในเรื่องปัญหา ปัจจุบันโดยเชิญผู้มาอภิปราย หรือใ้ นิสิตอภิปรายกันเอง โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรมการเรียนเพื่อใ้ นิสิตใ้รู้เรื่องราวและเหตุการณ์ที่ทันสมัย พร้อมนั้นใ้เสนอวิธี การสอนว่าควรมีลักษณะดังนี้

- 2.1 ควร เป็นแบบที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน
- 2.2 จำนวนนิสิตในแต่ละห้องไม่ควรมากเกินไป การบรรยายกลุ่มใหญ่ ควร เลิก
- 2.3 เรื่องที่นำมาสอนควรมีการยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์ปัจจุบัน ทางสังคมและเศรษฐกิจ
- 2.4 เปิดโอกาสใ้ นิสิตใ้พบปะประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
- 2.5 ควรถ่ายถอดประสบการณ์ของอาจารย์แก่ผู้เรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่อ เนื้อหาวิชา
- 2.6 ในระหว่างการสอนควรมีใ้ นิสิตใ้แสดงความคิดเห็นบ้าง เปิดโอกาส ใ้ นิสิตใ้เรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.7 มีสื่อการสอนประกมยเพื่อใ้ เข้าใจบทเรียนใ้ดีขึ้น อุปกรณ์ควรมีครบ และทันสมัย โดยเฉพาะอุปกรณ์ปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์
- 2.8 การวัดผลควร เน้นในเรื่องการนำไปใ้ มากกว่าใ้ เน้นใ้แง่ความจำ และตัวทฤษฎี

3. อาจารย์

ลักษณะของอาจารย์ที่ นิสิตมีความต้องการมากที่สุดคือ

- 3.1 ความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์กับนิสิต ตลอดจนความเข้าใจในทัศนคติของอาจารย์
- 3.2 มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาและวิธีการสอนเป็นอย่างดี

- 3.3 รับฟังความคิดเห็นของนิสิต แสดงความเป็นกันเอง พูดคุยกับนิสิตข้าง
- 3.4 ไม่ควร เอาข้อซักแย้งกับอาจารย์คนอื่นมาเล่าให้นิสิตฟัง ทำให้ภาพจน์ของอาจารย์ผู้เล่าเสียไปโดยไม่ควร
- 3.5 อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีบทบาทมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีหน้าที่เพียงเซ็นชื่อลงในใบทะเบียน

พรทิพย์ ภาวจักร (2524 : 26-28) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 และ 3 ปีการศึกษา 2524 จำนวน 2,650 คน และ 2,541 คน ตามลำดับ องค์ประกอบที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบด้านมิกามารคา นิสิต และค่านิจกิจกรรมเสริมหลักสูตร โคชอคนพบดังนี้

1. ตัวแปรในองค์ประกอบค่านิจ-มารคา ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือ รายโคชของมิกามารคา
2. ตัวแปรในองค์ประกอบค่านิจที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือ คณะ เพศ จำนวนครั้งในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ลำดับที่ การเลือกของคณะที่ศึกษา จำนวนเงินที่โครับในแต่ละเดือน การโครับรางวัล และวิธีเคินทางมามหาวิทยาลัย
3. ตัวแปรในองค์ประกอบค่านิจกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือ ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สนใจมากที่สุดและประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรของฝ่ายศิลปะและวัฒนธรรมสนใจที่สุด

ประโยชน์ คุปตกาญจนากุล (2525 : จ-ฉ) ได้สำรวจเกี่ยวกับแบบการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า

1. นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชอบแบบการเรียน 4 แบบ คือ แบบร่วมมือ แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา และแบบอิสระ และไม่ชอบการเรียนแบบหลักเดี่ยวและแบบแข่งขัน
2. นิสิตเพศชาย และเพศหญิง มีแบบการเรียนแบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ นิสิตเพศชายชอบแบบการเรียนแบบอิสระ สูงกว่าหญิงนิสิตหญิงชอบแบบการเรียนแบบพึ่งพา และแบบมีส่วนร่วมสูงกว่าชาย

3. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและค่ามีแบบการ เรียนแบบมีส่วนร่วม และแบบร่วมมือแตกต่างกัน กล่าวคือนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์สูงชอบแบบร่วมมือ และแบบมีส่วนร่วมสูงกว่า

4. นิสิตต่างชั้นปีกัน มีแบบการ เรียนแบบพึ่งพา แยกต่างกัน คือนิสิตชั้นปีที่ 1 ชอบแบบการ เรียนแบบพึ่งพา มากกว่าปีอื่น ๆ และนิสิตชั้นปีที่ 4 ชอบแบบการ เรียนแบบ พึ่งพาน้อยที่สุด

5. นิสิตที่ศึกษาในสาขาต่าง ๆ มีแบบการ เรียนแบบอิสระ แบบพึ่งพา และ แบบมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

6. มีความสัมพันธ์ระหว่างแบบการ เรียนส่วนใหญ่ทางบวก แต่มีความสัมพันธ์ ค่อนข้างต่ำ ยกเว้นแบบมีส่วนร่วม กับแบบร่วมมือจะปานกลาง และแบบการ เรียนแบบ หลีกเลี้ยงและแบบร่วมมือแบบการ เรียนแบบหลีกเลี้ยงกับแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กัน ทางลบ

วชิรา เพ็ญโรจน์ (2528 : 110) ศึกษาการ เปรียบเทียบลักษณะที่พึง ประสงค์ของอาจารย์ ตามความคิดเห็นของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีลักษณะเชิง สิทธิฐาน (Dogmatism) ต่างกัน พบว่าอาจารย์ที่พึงประสงค์ คืออาจารย์ที่ไม่เคร่งครัด ความประพฤติการสอน อนุญาตให้นิสิตกำหนดแนวการ เรียนด้วยตัวเอง อนุญาตให้นิสิต เลือกเข้าเรียนได้ และไม่เข้าเรียนได้ ปรับปรุงรายวิชาโดยยึดหลักวิชาชีพ สอนโดย อาศัยเอกสารประกอบอื่น ๆ มากกว่าตำราเรียน เปิดโอกาสให้นิสิตแลกเปลี่ยน ประสพการณ์ พยายามสร้างความสัมพันธ์เป็นส่วนตัวกับนิสิต ใช้เวลาส่วนใหญ่ให้กับนิสิต มีความสามารถปานกลาง แต่ใจคะแนนดี

นอกจากนั้น ศิรินาถ บุญสงวน (2529 : 59) ได้ศึกษาเป้าประสงค์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างพุทธศักราช 2528-2537 พบว่า อาจารย์จุฬาลงกรณ์- มหาวิทยาลัยมีคุณวุฒิมาก ก็กว่ามหาวิทยาลัยอื่นทั้งหมดในประเทศ จากข้อมูลเกี่ยวกับ อาจารย์ประจำปี 2527 พบว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีสัดส่วนคุณวุฒิอาจารย์ปริญญาเอก โท : ศรี คิค เบ็น 27 : 64 : 9 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย กำหนดไว้ สำหรับสัดส่วนของตำแหน่งทางวิชาการปรากฏว่า สัดส่วน ศ : รศ. : ผศ. : อ. คิค เบ็น 4 : 29 : 39 : 32 สัดส่วนจำนวนอาจารย์ : นิสิต(เต็มเวลา) คิค เบ็น

1 : 7 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ของพงวมหาวิทยาลัย ฮาโรลด์ คัมบลิว ซี (Harold W. See, 1983) ไ้กล่าวถึงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไว้ว่า คุณภาพของจุฬาฯ มีความเป็นเลิศ แต่ทำงานควยสมรรถภาพต่ำ และบังเกิดผลออกมาต่ำจริง ๆ บางคนไ้รายงาน ว่า อาจารย์ไม่ทำอะไรอื่นมากไปกว่าการสอนแค่เพียงในชั้นเรียน งานอื่น ๆ ไม่สนใจ บอกว่าไม่ไ้หน้าไ้ซึ่งจากข้อมูลภาระงานสอนของอาจารย์ก็ไ้เป็นที่ยืนยันเช่นนั้น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองแผนงาน 2527 ก : 5-6) กล่าวคือปรากฏว่าอาจารย์รับนิคชอบเฉลี่ยแล้วคนละประมาณ 1 ท่านต่อรายวิชา เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแต่ละสาขา พบว่าสาขามนุษยศาสตร์ รับนิคชอบจำนวนสูงสุด คิดเป็น 1 : 1.43 ท่านจำนวนกลุ่มวิชาพบว่าอาจารย์ 1 ท่าน รับนิคชอบเฉลี่ยคนละประมาณ 2 กลุ่ม (Section) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแต่ละสาขาวิชา ปรากฏว่าสาขามนุษยศาสตร์มีอัตราส่วนระหว่างต่อจำนวนกลุ่มวิชาที่รับนิคชอบคิดเป็น 1 : 1.57 กลุ่มวิชา ทางด้านจำนวนหน่วยกิต พบว่าอาจารย์ 1 ท่านรับนิคชอบเฉลี่ยประมาณคนละ 2-3 หน่วยกิต เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแต่ละสาขาวิชา พบว่าสาขามนุษยศาสตร์มีอัตราส่วนระหว่างอาจารย์ต่อจำนวนหน่วยกิตคิดเป็น 1 : 3.43 ท่านจำนวนชั่วโมงการสอนพบว่า อาจารย์ 1 ท่านรับนิคชอบเฉลี่ยคนละประมาณ 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแต่ละสาขาปรากฏว่า สาขามนุษยศาสตร์มีอัตราส่วนระหว่างอาจารย์ต่อชั่วโมงที่สอน คิดเป็น 1 : 3.86 ท่าน ความรับนิคชอบนิติจจริง อาจารย์ 1 ท่านรับนิคชอบนิติตประมาณ 43 คน เมื่อพิจารณาเฉพาะสาขา พบว่าสาขามนุษยศาสตร์ อาจารย์ 1 ท่าน รับนิคชอบนิติตประมาณ 6-7 คน เมื่อพิจารณาแต่ละสาขาพบว่าสาขามนุษยศาสตร์ อาจารย์รับนิคชอบเฉลี่ยคนละประมาณ 6-7 คน และพบว่าอาจารย์มีใ้โอกาสตัวหรือเสียสละ เพื่อทำหน้าที่อาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างสมบูรณ์ ประกณกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจทำให้อาจารย์ต้องประกอบอาชีพอื่นภายนอกมากขึ้น ส่วนอาจารย์ที่ไม่มีโอกาสดังกล่าวจะต้องรับนิคชอบแทน แทนลคอบแทน ยังก่งเท่าเดิม จึงเป็นการบั่นทอนขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง (ศิรินารถ บุญสงวน 2529 : 60)

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรคณะครุศาสตร์

ชัยพร วิชชาวุธ (2515 : 39-50) ทำวิจัยเรื่อง วิเคราะห์หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต 4 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างภายในของหลักสูตรอย่างเป็น

ระบบ โดยเน้นที่การจัดหมวดวิชาเอก วิชาโท และการจัดเนื้อหาวิชาในหมวดวิชาครู ซึ่งเป็นหมวดวิชาหลักในหลักสูตรครุศาสตร์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตที่เป็นครูหรือเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ซึ่งสมบูรณ์ด้านความรู้เรื่องปัญหาและคุณธรรม
2. การจัดหมวดวิชาในหลักสูตรแบ่งเป็น 27 โปรแกรม แต่ละโปรแกรมประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หมวดวิชาคือ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป หมวดวิชาครู หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี
3. การจำแนกโปรแกรมการศึกษาทั้ง 27 โปรแกรม จำแนกไว้ 2 วิธี
 - 3.1 จำแนกตามลักษณะหมวดวิชาครู จำแนกไว้เป็น 7 ประเภทคือ อนุบาลศึกษา ประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษา (13 โปรแกรม) ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (8 โปรแกรม) การสอนเด็กพิเศษ การศึกษารูปนัย ทั้งนี้ไม่รวมโปรแกรมประถมศึกษา ซึ่งในโปรแกรมมีแต่วิชาเฉพาะเท่านั้น
 - 3.2 จำแนกตามลักษณะหมวดวิชาเฉพาะ จำแนกเป็น 2 ประเภทคือ
 - 3.2.1 ประเภทเนื้อหาวิชาที่ใสสอน 19 โปรแกรม แต่ละโปรแกรม มีหมวดวิชาเฉพาะที่เป็นเนื้อหาสำหรับสอนหนึ่งแขนงวิชาให้เรียนเป็นวิชาเอก สายเดี่ยว วิชาเอก หรือวิชาโท และโปรแกรมที่ไม่มีหมวดวิชาเฉพาะในโปรแกรมอีก 5 โปรแกรม ได้แก่ อนุบาลศึกษา การสอนระดับประถมศึกษาตอนต้น การสอนระดับประถมศึกษาตอนปลาย การสอนเด็กพิเศษ และโปรแกรมการศึกษารูปนัย
 - 3.2.2 ประเภทความชำนาญพิเศษทางการศึกษามี 3 โปรแกรม คือ แขนงวิชาห้องสมุดโรงเรียน แขนงวิชาโสภณศึกษา และแขนงวิชาจิตวิทยาการศึกษา
4. รายวิชาในหมวดวิชาครู ประกอบด้วยวิชาบังคับและวิชาเลือก สำหรับนิสิตทุกโปรแกรมมี 9 วิชาคือ ปฐมนิเทศการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา การประเมินผลการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน หลักสูตร และการเรียนการสอน พฤติกรรมกรเรียนการสอน ประสบการณ์วิชาชีพ และสัมมนาการศึกษา
5. การจัดสอนรายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะ รายวิชาเฉพาะบางวิชา คณะครุศาสตร์จัดสอนเอง บางวิชาสอนโดยคนอื่น ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ยังมีการวิจัยในรูปแบบการประเมินหลักสูตรของสาขาต่างๆ เช่น สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2522 : 74-77) ประเมินหลักสูตรครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ของหลักสูตร เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในทุกแง่มุม เช่น ในแง่ของ เป้าหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตร คุณภาพของนิสิต ภาระงานของอาจารย์ ผู้สอน กระบวนการบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตร และผลผลิตของหลักสูตร การประเมินเริ่มด้วยการพิจารณาหาเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละเรื่อง แล้วรวบรวมขอความคิดเห็นจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร นิสิต ตลอดจนคณาจารย์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับ เกณฑ์มาตรฐานในแต่ละเรื่อง ผลการประเมินเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตร ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการศึกษาคงนี้

1. ทั้งอาจารย์และนิสิตไม่ทราบถึงปรัชญาของการบัณฑิตศึกษาอย่างแท้จริง
2. สภาพแวดล้อมของวัดอยู่ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนยังอยู่ในขั้นที่ไม่พอใจ โดยเฉพาะการขาดแคลนวารสาร ตำรา อุปกรณ์ และห้องเรียนที่มีคุณภาพ
3. นิสิตมีความเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาเอกยังไม่เป็นผู้ใฝ่วิจัยเท่าที่ควร และเสริมความเชี่ยวชาญของอาจารย์บางท่าน ในทัศนะของอาจารย์ก็ยอมรับว่าอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาเอก ควรจะติดตามความรู้ และสืบแสวงหาความรู้ใหม่ให้มากกว่านี้
4. ทั้งอาจารย์และนิสิตเห็นสอดคล้องกันว่า การสอนแบบกลุ่มเล็กที่มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง และการชี้แนะแหล่งความรู้อย่างชัดเจน เป็นพฤติกรรมของการเรียนการสอนที่ดีเกินควรคงไว้
5. จากผลการประเมินการสอนของจากนิสิต พบว่ากระบวนการสอนของอาจารย์ยังมีประสิทธิภาพต่ำ โดยเฉพาะในเรื่อง
 - 5.1 ไม่มีการประเมินและใช้ประโยชน์จากการประเมินการเรียนการสอน

- 5.2 ยังใช้เทคนิคการสอนไม่เหมาะสม
- 5.3 ยังไม่ได้ใช้หลักจิตวิทยาในการสอนอย่างเหมาะสม
- 5.4 ไม่ได้ให้ทิศทางในการศึกษาแก่นิสิต
- 5.5 เนื้อเรื่องที่สอนไม่ทันสมัย
- 5.6 อาจารย์ไม่ทุ่มเทให้กับการสอนอย่างเต็มความสามารถ

เจียรนัย ศิริสวัสดิ์ (2526 : 154-158) ศึกษาการประเมินหลักสูตร
 ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์-
 มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
 การสอนภาษาไทย ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในค่านิยมมุ่งหมาย
 เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล (2) ศึกษาความคิดเห็นของมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนภาษาไทยเกี่ยวกับหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
 สอนภาษาไทย ภาควิชามัธยมศึกษาในค่านิยมมุ่งหมาย เนื้อหา และการนำความรู้ไปใช้
 ในการประกอบอาชีพ ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ จำนวน 85 คน ซึ่งสำเร็จการศึกษา
 หลักสูตรปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชามัธยมศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับพุทธศักราช 2511 (ปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2516) และ
 ฉบับปรับปรุงใหม่ ปีการศึกษา 2520 ผลการวิจัยค่านิยมความคิดเห็นของครุศาสตร์มหาบัณฑิต
 เกี่ยวกับหลักสูตร และการเรียนการสอน ค่านิยมประสงค์ ค่านิยมเนื้อหา และค่านิยมการ
 นำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. ค่านิยมประสงค์ มหาบัณฑิต เห็นว่ามีส่วนช่วยให้เกิดคุณลักษณะ
 หรือส่งเสริมคุณลักษณะของตนเองในระดับมากทุกคุณลักษณะ โดยเฉพาะคุณลักษณะที่ได้รับ
 จากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมากทุกคุณลักษณะ คุณลักษณะที่อยู่ในระดับมากอันดับแรก
 คือ มีความภูมิใจศรัทธาต่อวิชาชีพและยึดมั่นในจรรยาครู รองลงมาคือสามารถเป็นผู้นำ
 ในงานวิชาการเกี่ยวกับภาษาไทยได้ และสามารถสอนในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า
 ปริญญาตรีได้ ตามลำดับ
2. ค่านิยมเนื้อหา มหาบัณฑิต เห็นว่าจำนวนหน่วยกิตในสาขาวิชาต่างๆ
 ในหลักสูตร เหมาะสมในระดับมากทุกวิชา และเห็นว่าเหมาะสมมากในอันดับแรกคือ
 จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดของหลักสูตร 48 หน่วยกิต จำนวนหน่วยกิตวิชาในสาขาวิชา

การสอนภาษาไทย 23-26 หน่วยกิต จำนวนหน่วยกิตวิชาการศึกษาค้นคว้าโดยอิสระ 1-5 หน่วยกิต คำนการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเห็นว่า การเรียนการสอนที่ใ้รับอยู่ ในระดับมาก คือมีโอกาสทำรายงานในเรื่องที่เรียน รองลงมาคือมีโอกาสทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มและร่วมอภิปรายในเรื่องที่เรียนตามลำคัม การเรียนการสอนที่น้สืคเห็นว่าใ้ รับในระดับน้อยคือ โอกาสทดลองทำวิจัยก่อนทำวิทยานิพนธ์

3. การนำหลักสูตรไปใ้ มหาวิทยาลัย นำความรู้ที่ใ้รับจากการเรียน ไปใ้ใช้ในการทำงาน วิชาที่นำไปใ้มากที่สุดคือวิชาที่เรียนเป็นวิชาบังคับ รองลงมาคือ วิชาเลือกในหมวดวิชาบังคับ และมีความเห็นว่า การนำความรู้ไปใ้ในระดับน้อย คือ การนำความรู้ไปใ้ในการทำงานสารบรรณฝ่ายสนับสนุนการศึกษา และการนำความรู้ ไปเผยแพร่และเป็นประโยชน์แก่สังคม

ไพฑูริย์ สินลาวัณ และคณะ (2531 : 150) ศึกษาการประเมิน หลักสูตรมหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จำนวน 19 สาขาวิชา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ครั้งนี้คือ เพื่อจะสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ มหาวิทยาลัย และนิสิตบัณฑิตศึกษา ที่มี ต่อหลักสูตรครุศาสตร์มหาวิทยาลัยในคานต่าง ๆ 4 คานคือ (1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (2) โครงสร้างของหลักสูตร (3) การเรียนการสอน (4) การบริหารหลักสูตร ตัวอย่างประชากรที่ใ้ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่มคือ คณาจารย์บัณฑิตศึกษา ของทุกภาควิชาจำนวน 58 คน ครุศาสตร์มหาวิทยาลัย สาขาต่าง ๆ จำนวน 515 คน และนิสิตบัณฑิตศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาเป็นภาคที่ 2 ในภาควิชาต่าง ๆ ในคณะ ครุศาสตร์จำนวน 318 คน เครื่องมือที่ใ้คือ แบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น การ วิเคราะห์ข้อมูลใ้โปรแกรมสำเร็จรูปของ SPSS ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะสรุปภาพรวม ที่เป็นข้อเสนอแนะทั่วไปของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม คือ อาจารย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย และนิสิตบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันพอสมควรว่า การปรับปรุงหลักสูตรควร ทำอย่างสม่ำเสมอ ควรปรับปรุงให้ทันสมัยเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ลคความซ้ำซ้อน และเปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น ใ้เทคนิคการ สอนแบบต่าง ๆ ในคานการคานงานนั้น ควรเป็นประสิทธิภาพของงบในมัจจุบัน จัก กิจกรรมทางวิชาการใ้มากขึ้น จัดบริการห้องสมุดใ้มีประสิทธิภาพ และบริการใน เรื่องที่ทักและที่พบปะของนิสิตคานกันเอง ซึ่ง เป็นเรื่องที่คณะควรใ้ความสำคัญเป็นการ

พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจังต่อไป และอยู่ในวิสัยที่จะทำได้โดยไม่ยากนัก

ปราณี ภาสกรณ์ (2514 : 144-149) ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตที่บัณฑิตศึกษาศาสตร์ และนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับ โปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์ ผลการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏว่าบัณฑิตศึกษาศาสตร์และนิสิตฝึกสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โปรแกรมการ เตรียมครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์ สอดคล้องคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉลี่ยแล้ววิชาต่าง ๆ ใน หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป หมวดวิชาครู หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี มีคุณค่าและมีประโยชน์มากต่อการสอนสังคมศึกษา อีกทั้งยังจัดเนื้อหาความรู้ได้เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานความรู้ของครูสังคมศึกษาระดับมัธยม แต่ยังมีข้อบกพร่องบางประการประการเป็นต้นว่า การจัดเนื้อหาวิชาในบางวิชายังไม่ละเอียดเท่าที่ควร ใน การเรียนการสอน บางวิชามีภาคปฏิบัติน้อยเกินไป ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นควยว่า อาจารย์สอนเนื้อหาความรู้ในหมวดวิชาต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนมัธยมมากที่สุดที่จะทำได้ ส่วนวิธีการเรียนการสอนควรเน้นให้นิสิตตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวิชาที่เรียน อาจารย์ควรทำความเข้าใจกับนิสิตถึงระเบียบวิธีการเรียนการสอน เช่น การจัดกิจกรรม การวัดผล และขอความช่วยเหลือของเนื้อหาวิชาที่จะเรียนในชั่วโมงแรกที่สอน

จากการวิเคราะห์หลักสูตรของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2525 พบว่า ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมาหลายต่อหลายครั้ง แต่วัตถุประสงค์ของหลักสูตรยังมีได้เปลี่ยนแปลงไป (ชัยพร วิชชาวุธ 2525) และจากการศึกษาของ ชัยพร วิชชาวุธ และสุจริต เพ็ชรชอบ (2519 : 14-15) พบว่าผลเสียเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้งทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติ กล่าวคือ โปรแกรมการเรียนบางโปรแกรมมีนักศึกษา น้อย เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ นิสิตเรียนวิชาทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ไม่ได้แต่อยากเรียนจึงทำให้ตก และวิชาเฉพาะน้อยเกินไป ทำให้สูญบัณฑิตจากสถาบันอื่นไม่ได้

ปทีป เมฆาคุณวุฒิ (2526 : 73-77) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประชากร คือผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในช่วงปีการศึกษา 2524 จำนวน 397 คน และประชากรที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการฝึกหัดครู 18 คน ขอบเขตของการวิจัยคือ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตร สาขาวิชา ปริมาณการผลิตบัณฑิต และภาวะการทำงานทำของบัณฑิตครุศาสตร์ ที่สำเร็จการศึกษา ในปีการศึกษา 2524 หลักสูตรที่นำเสนอในงานวิจัยนี้พิจารณาไปประเด็นของสาขาวิชา และวิชาเอก เพื่อเน้นปริมาณการผลิตตามแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6 ผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร สาขาวิชา ปริมาณการผลิตบัณฑิต และอาจารย์ของคณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ พบว่าในระคับปริญญาโททั้งคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อสิ้นแผนพัฒนา ระยะที่ 5 มีสาขาวิชาที่ซ้ำกัน 10 สาขาวิชา คือการวัดและประเมินผลการศึกษา การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา การศึกษาวิทยาศาสตร์ พลศึกษา บริหารการศึกษา จิตวิทยาการศึกษาแนะแนว อุดมศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน และโสศกทัศน์ศึกษา ส่วนระคับปริญญาเอกมีซ้ำกัน 2 สาขา คือบริหารการศึกษา และอุดมศึกษา ทั้ง 2 แห่ง จะเปิดได้ ในปลายแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6

สำหรับปริมาณการผลิตบัณฑิต ในช่วงแผนพัฒนา ระยะที่ 5 จากมหาวิทยาลัยจำกัดรับ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีประมาณปีละ 4 พันคน ไม่มีการผลิตจากวิทยาลัยครู จะมีบัณฑิตระคับปริญญาตรีมากกว่าความต้องการของตลาดวิชาชีพครู เป็นจำนวนถึงปีการศึกษาละเจ็ดพันคน

ในคานการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ เกี่ยวกับนโยบายการผลิตบัณฑิตคณะครุศาสตร์ และแนวทางการดำเนินงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ 11 คน ใน 18 คน แสดงความคิดเห็นว่าควรลดจำนวนการผลิตบัณฑิตในระคับปริญญาตรีลง และเพิ่มการผลิตในระคับปริญญาโท ซึ่งในอนาคตควรผลิตเป็น 2 เท่าของปริญญาตรี การเรียนการสอนในระคับปริญญาตรีควรจัดทำเป็นโครงการทดลอง เพื่อเป็นแหล่งความรู้และทดสอบทางทฤษฎี สำหรับการเรียนการสอนในระคับปริญญาโท หรือจัดการเรียนการสอนในระคับปริญญาตรีในสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยแห่งอื่นยังไม่มีการผลิต หรือยังไม่พร้อม และเป็นที่ต้องการของสังคม สาขาที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะอาทิเช่น สาขาครูสอนเด็กพิเศษ ครูสำหรับชุมชนแออัด และสนับสนุนการผลิตในสาขาอนุบาล การศึกษานอกระบบโรงเรียน เทคโนโลยีทางการศึกษาตลอดจนการบูรรวมวิชาเอกที่มีอยู่ถึง 27 วิชาเอก ให้ลดจำนวน

สำหรับการผลิตบัณฑิตเพื่อใหม่คุณภาพนั้น ในระดับปริญญาตรีนอกจากการคัดเลือกผู้เข้ามาศึกษา เป็นจำนวนจำกัดดังกล่าวมาแล้ว การดำเนินงานด้านการปรับหลักสูตรและรายวิชาในมหาวิทยาลัยการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัย และ การปรับปรุงแผนใหม่ของการจัดประสบการณ์วิชาชีพจะมีส่วนช่วยเสริมคุณภาพไคมาก ส่วนในระดับมหาบัณฑิต ซึ่งผลิตเป็นจำนวนมากในแต่ละปีการศึกษา นโยบายการคัดเลือกผู้สมัครควรแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เลือกกลุ่มที่มีความสามารถทางการเรียนที่เด่นในระดับปริญญาตรี เพื่อจะได้เป็นผู้ที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำทางวิชาการ กลุ่มคนที่มีความสามารถในการเรียนในระดับดี แต่มีประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อจะได้เกิดความรู้และความลึกซึ้งและนำไปใช้ในการทำงาน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือผู้ที่อยู่ในตำแหน่งรับผิดชอบ เป็นผู้นำในหน่วยงานอาจจะมีความสามารถพื้นฐานไม่ถึงระดับที่น่าพอใจเพื่อให้นำความรู้มาพัฒนาตนเองและงานในความรับผิดชอบ จำนวนการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาโท ถึงแม้ว่าจะผลิตได้ต่ำกว่าแผนพัฒนาการศึกษาที่กำหนดไว้ แต่ก็สามารถดำเนินการเปิดได้เกือบทุกสาขาที่คณะครุศาสตร์มีความพร้อม นอกจากในปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต เป้าหมายการผลิตบัณฑิตยังไม่เป็นไปตามแผนฯ เป็นจำนวนมาก ทั้งในจำนวนบัณฑิต และการเปิดสาขาวิชาใหม่ ซึ่งกำหนดไว้คือ สาขาบริหารการศึกษา และสาขาการอุดมศึกษา

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของคณะครุศาสตร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของคณะครุศาสตร์ มีผู้ศึกษาไว้หลายเรื่องด้วยกัน ดังเช่น อุทุมพร ทองอุไทย (2521) ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ผู้ตอบได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนที่ปฏิบัติอยู่เป็นจำนวนมากหาอันดั้มแรก และเรียงตามลำดับความมากน้อยคือ

1. มีความปรารถนาดีต่อนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
2. นำเนื้อหาสำคัญมาสอน
3. มีความสนใจและสนุกในการสอน
4. ประเมินการเรียนของนิสิตอย่างยุติธรรม
5. บรรยายเรื่องที่เกี่ยวข้อง แม้ว่า จะอยู่นอกเหนือจากเนื้อหา

ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2521) ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ผลการศึกษานิสิตบัณฑิตศึกษาให้ความเห็นว่าลักษณะการสอนที่อาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ปฏิบัติกันมาก 5 อันดับแรกเรียงตามความมากน้อยคือ

1. มีความปรารถนาที่สอนดีทั้งในและนอกห้องเรียน
2. สนับสนุนให้นิสิตคิดเอง
3. ส่งเสริมการอภิปรายอย่างเสรี
4. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนชัดเจน
5. นำเนื้อหาสำคัญมาสอน

และลักษณะการสอนที่นิสิตบัณฑิตศึกษาให้ความเห็นไว้ว่าอันดับแรก เรียงตามลำดับความสำคัญมากน้อยคือ

1. มีความรู้ทันสมัย กว้างขวาง ถูกต้อง
2. อธิบายความคิดนามธรรมและทฤษฎีได้แจ่มแจ้ง
3. มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี
4. นำเนื้อหาสำคัญมาสอน
5. ประเมินการเรียนของนิสิตอย่างยุติธรรม

งานวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ ประพัฒน์ จำปาไทย (2525 : 161-165) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษา 6 ด้านคือ เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน ปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน การประเมินผล อาจารย์ผู้สอน และบทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิต ปรากฏพิสัย (Range) ของระดับความพึงพอใจจากช่วงพึงพอใจน้อยจนถึงพึงพอใจมาก ตามรายละเอียดดังนี้

1. ด้านเนื้อหาวิชา นิสิตบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์พึงพอใจต่อด้านเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับปานกลาง และพึงพอใจมากที่สุดต่อประโยชน์ของเนื้อหาวิชาที่เรียน แสดงว่านิสิตมองเห็นประโยชน์ของการนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในอาชีพการงาน

2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นิสิตพอใจระดับปานกลาง และพอใจระดับมากที่สุดกับประโยชน์ที่ได้รับจากการทำรายงานและศึกษาค้นคว้าตามที่อาจารย์กำหนด

แต่มีความพึงพอใจระดับน้อยต่อการใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และ เวลา การใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบไม่ซ้ำซาก การจัดสภาพห้องเรียนที่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการเรียนการสอนของ อาจารย์ที่ทำการสอนด้วยวิธีเดียวตลอดทั้งภาคการศึกษา ชาติการเร่าใจนิสิตโดยการ ใช้วัสดุอุปกรณ์เข้ามาประกอบ ตลอดจนไม่พยายามสร้างบรรยากาศในการเรียน การสอนในชั้นเรียน

3. ปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน

3.1 ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ นิสิตบัณฑิตคณะครุศาสตร์ทุกภาควิชาที่มีระดับ ความพึงพอใจน้อยในค่านต่าง ๆ คือ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ความ เพียงพอของหนังสือที่จะค้นคว้าทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การรักษาระเบียบ การใช้ห้องสมุด และการป้องกันการสูญหายของตำราและเอกสาร

3.2 ห้องทำงานที่ภาควิชาจัดให้ นิสิตบัณฑิตมีความพอใจน้อย ทั้งนี้ เพราะบางภาควิชาไม่มีห้องทำงานให้นิสิตเป็นสัดส่วน

3.3 ห้องเรียน นิสิตพอใจระดับปานกลาง

4. การประเมินผล นิสิตมีความพึงพอใจต่อการประเมินผลโดยสรุป รวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ทั้งพอใจมากต่อการประเมินผล โดยการทำงานและการ สอบส่วนการประเมินโดยการสอบไล่เพียงครั้งเดียว และคะแนนการเข้าเรียนอย่าง สม่าเสมอ นิสิตพอใจระดับน้อย

5. อาจารย์ผู้สอน นิสิตมีระดับความพึงพอใจต่อค่านอาจารย์ผู้สอนอยู่ใน ระดับปานกลาง แต่ค่านิยมเลขคณิตของคะแนนความพึงพอใจต่อค่านอาจารย์ผู้สอนสูง กว่าค่านอื่น ๆ ลักษณะเด่นที่นิสิตพึงพอใจมากที่สุดคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็น อย่างดี ความเป็นที่เชื่อถือในวงวิชาการ ความเชื่อมั่นในตนเองและความเป็นกันเอง

6. บทบาทและบุคลิกภาพของเพื่อนนิสิต นิสิตพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาจากค่านอาจารย์ผู้สอน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2522) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียน การสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยการสังเกต วิธีการคือการฝึกนิสิตที่เรียนวิชา ระเบียบวิธีวิจัย ฝึกการสังเกตตามแนวของแฟลนเดอร์ (Flander) จำนวนอายุ

แบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2-3 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมเบื้องต้นของอาจารย์ผู้สอน
ผู้วิจัยใช้สังเกต 4 วิชา ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ลักษณะวิชา และชั้นเรียน
2. กิจกรรมการสอน
3. เวลาที่ใช้สอนในลักษณะเนื้อเรื่อง
4. ปฏิกริยาร่วมทางวาจาระหว่างอาจารย์และนิสิต

ผลการประเมินผู้ประเมินมีความพึงพอใจต่อการสอนของอาจารย์เพียง 1
รายวิชา จากทั้งหมด 4 วิชา ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

วิชาที่ หัวข้อเรื่อง	1	2	3	4
1. ผลการ ประเมิน	ไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ	ไม่พึงพอใจ	พึงพอใจ
2. สาเหตุ	หนังสือมาก เกินไป	สนใจ	ความรู้น้อย เกินไป	มีการสอน หลายอย่าง
3. ข้อเสนอ- แนะ	1. ควรเตรียม การสอนให้ มากกว่านี้	1. บรรยายไม่น่า ประทับใจ	1. อาจารย์สอน เองและทอม เองหมด	1. มีกิจกรรม การสอน หลายอย่าง 2. มีโอกาส แสดงความ คิดเห็นมา 3. บรรยายชัดเจน น่าสนใจ
	1. ควรเตรียม การสอนให้ มากกว่านี้	1. นิสิตไม่ตั้งใจ ในการเรียน การสอน	2. อาจารย์ถาม เองและทอม เองหมด	3. บรรยายชัดเจน น่าสนใจ
	1. ควรเตรียม การสอนให้ มากกว่านี้	1. ควรมีอุปกรณ์ ประกอบคำ บรรยาย	1. จัดกิจกรรม ที่น่าสนใจ	1. เอาความ คิดเห็นของ นิสิตมาเป็น

วิชาที่ หัวข้อเรื่อง	1	2	3	4
	2. ควรจัดกิจกรรม การสอนให้ น่าสนใจกว่านี้	2. กระตุ้นให้นิสิต มีบทบาทใน การเรียน การสอนมาก กว่านี้	2. ไร้อิทธิพล มีคุณภาพ	ประสบการณ์ การสอน มากกว่านี้
	3. ไร้อิทธิพล กระตุ้นนิสิต	3. ซ้ำจืดความเจียบ ไหมดิบไป	3. ไร้อิทธิพล ทางอ้อม มากขึ้น	
	4. เขาสอน ตรงเวลา			

สุทนต์ ศรีไสย (2529 : 56-57) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี พ.ศ. 2520 (2520-2527) ประชากรเป็นนิสิตคณะครุศาสตร์ เลขประจำตัว 234.... และสำเร็จ การศึกษาเมื่อปีการศึกษา 2526 จำนวนทั้งสิ้น 316 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมทุกสาขาวิชา ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไปกับหมวดวิชาครู หมวดวิชาการศึกษาทั่วไปกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนรวมตลอดหลักสูตรและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมตลอดหลักสูตรกับหมวดวิชาครู มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น 0.68 0.73 และ 0.80 ตามลำดับ และทุกคู่มีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์นี้จะอยู่ตั้งแต่ระดับค่อนข้างสูงถึงสูงมาก

ในปีต่อมา สงค์ อุทรานันท์ และอุมา สุขคนขมาน (2530 : 340-358) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพบัณฑิตและมีวิจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ (1) ประเมินคุณภาพบัณฑิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษากายใน 5 ปีที่ผ่านมา (2) ศึกษาวิจัยที่

ส่งผลถึงคุณภาพของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างพ.ศ. 2522-2526) รวมทั้งหมก 5 รุ่น ทั้งที่อยู่ในตลาดแรงงาน บัณฑิตวิทยาลัยไทย และนิสิตคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ในปีการศึกษา 2528 แบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์มี 6 ชุด คือแบบสอบถามในตลาดแรงงาน 182 ฉบับ ผู้ใหม่บัณฑิต 191 ฉบับ นิสิตบัณฑิต 73 ฉบับ อาจารย์ที่ปรึกษานิสิตบัณฑิต 92 ฉบับ นิสิตปัจจุบัน 485 ฉบับ อาจารย์ที่สอนในระดัประถมศึกษา 99 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ผู้สอนในระดัประถมศึกษาในคณะครุศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์โดยส่วนรวม หรืออาจารย์กลุ่ม รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ กลุ่มอาจารย์วุฒิปริญญาเอก กลุ่มผู้สอนมากกว่า 22 ปี และกลุ่มผู้บริหารต่างก็พอใจ นิสิตคณะครุศาสตร์ในระดัประถมศึกษามาก

สำหรับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้คุณภาพนิสิต เกี่ยวกับปัจจัยด้านหลักสูตร ตามความคิดเห็นของอาจารย์ต่างเห็นว่าสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาต่าง ๆ มีความเหมาะสมดี ยกเว้นหมวดวิชาเลือกเสรีเท่านั้นที่อาจารย์มีความเห็นว่ามีส่วนน้อยเกินไป ด้านสาระของหลักสูตรนั้น อาจารย์ผู้สอนในระดัประถมศึกษาเห็นว่าเนื้อหาของสาระของหลักสูตร เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในด้านการทำงานและด้านส่วนตัวในระดัประถมศึกษามาก แต่สำหรับความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์และตรงกับความต้องการของสังคมนั้นจะอยู่ในระดัประถมกลาง

ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ นิสิตคณะครุศาสตร์โดยส่วนรวม และจำแนกตามชั้นปี ได้รับรู้พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในระดัประถมศึกษาที่อยู่ในระดัประถมศึกษาคอนชางดี ส่วนแบบการสอนของอาจารย์ที่ไรสอนในระดัประถมศึกษาโดยทั่วไปนั้นจะไร้วิธีสอนแบบบรรยาย และสอนทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติในระดัประถมมาก รองลงมาที่ใช้ในระดัประถมศึกษาคอนชางดีแก่ การสอนแบบสาธิต สอนแบบแบ่งกลุ่มย่อย สอนโดยการใ้กรณีตัวอย่าง และสอนโดยการใ้เครื่องช่วยสอน เช่น เทป โทรทัศน์ วีซีดี คอมพิวเตอร์เป็นหลัก

ศิริชัย กาญจนวาสี (2523 : 46-47) ศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตคณะครุศาสตร์ ปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีหมูลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยตอนจบมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่าง 2.01- 2.55 มีบิดามารดา อาชีพ

ธุรกิจส่วนตัว ไม่มีบุคคลในครอบครัวหรือญาติประกอบอาชีพครู เลือกเรียนคณะครุศาสตร์ เป็นอันดับ 5 หรือ 6 มีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพครูมาก และคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ดี

2. ทักษะที่มีความแตกต่างกันตามสาขา และเพศ นิสิตสาขาพลศึกษามีทัศนคติต่อวิชาชีพครูต่ำกว่าสาขาประถมศึกษาและอนุบาล นิสิตหญิงมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่า นิสิตชาย

3. ทักษะที่มีความแตกต่างกันตามชั้นปี และเพศ นิสิต ชั้นปีที่ 1 มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่านิสิตชั้นปีที่ 2 และ 3 และนิสิตหญิงมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่านิสิตชาย

4. นิสิตหลักสูตร 2 ปี ระหว่างปี 1 และ ปี 2 มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน แต่นิสิตครุศาสตร์หลักสูตร 4 ปี มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่านิสิตหลักสูตร 2 ปี

จิตรภา กุศลบุตร (2523 : 46-51) ศึกษาศาสตร์ที่เหมาะสมในการ ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2517 ถึง 2521 จำนวนทั้งสิ้น 1,562 คน พบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเกรดเฉลี่ยปีแรกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีลักษณะเป็นเส้นตรง

2. ตัวแปรแบบแบ่ง 2 กรณี คือ เพศ อายุ ภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

3. สมการที่ไร้อำนาจจำนวนคนที่ได้เกรดเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรถูกต้องมากที่สุด ได้แก่การทดลองอย่างง่ายที่ไร้อำนาจเฉลี่ยปีแรกเป็นตัวทำนาย

จันทร์ คีวงศ์ (2528 : ๙-๑) ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษารูปแบบการทำนายทั้งเชิงเส้นโค้งและเส้นตรง มีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 286 คน เป็นนิสิตคณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2527 พบว่า

1. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต ได้แก่ ความรู้เดิม สติปัญญา นิสัยในการเรียน คุณวุฒิและความถนัดเชิงภาษา

2. รูปแบบที่เหมาะสมในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

ทั้งนี้รวมทุกสาขาวิชา และแยกเป็นสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา พลศึกษา คณิตศาสตร์ศึกษา และการศึกษาอนุรักษนวิทยาโรงเรียน โค้ดแกว้รูปแบบการทํานายทั้ง เจริงเส้นโค้งและเจริญเส้นตรง สำหรับนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา และธุรกิจศึกษา มีรูปแบบ การทํานายผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสมเป็นรูปแบบเจริญเส้นโค้ง

เปรมจิตต์ ศรีเมฆจันท์ (2515 : ๑) โค้ดเปรียบเทียบความสามารถในการ เรียนภาษาอังกฤษของนิสิตครุศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ที่เรียนเป็นวิชาเอก และวิชาโท จำนวน 72 คน โดยทำการเปรียบเทียบในกานที่เกี่ยวของกับองค์ประกอบของภาษาทั้ง 3 คือ เสียง ศัพท์ และแบบสร้างไวยากรณ์ และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิ์ผลในการ เรียนภาษาอังกฤษ กับสัมฤทธิ์ผลในการฝึกสอนวิชาภาษาอังกฤษของนิสิต พบว่า นิสิตที่ เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอกและนิสิตที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาโท มีความสามารถในการ เรียนเสียงภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน แต่นิสิตที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอกมี ความสามารถในการเรียนศัพท์และแบบสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษสูงกว่านิสิตที่เรียน ภาษาอังกฤษเป็นวิชาโท และไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสัมฤทธิ์ผลในการ เรียน ภาษาอังกฤษกับคะแนนการฝึกสอนวิชาภาษาอังกฤษ

จวงจันทร์ รุทิกคชุตย์ (2515 : 34-35) โค้ดศึกษาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน วิชาครูของนิสิตครุศาสตร์ ที่มีและไม่มีประสบการณ์การสอนกับนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์- มหาวิทยาลัย ที่เรียนเพิ่มเวลาในหลักสูตร 2 ปี และสำเร็จการศึกษาก่อนมีการศึกษา 2514 คือหลักสูตร 2 ปีที่มีวุฒิกู และเคยมีประสบการณ์การสอนมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 100 คน และหลักสูตร 2 ปี ที่ไม่มีวุฒิกู จำนวน 100 คน ผลการวิจัยสรุปไ้ว่า โดยเฉลี่ยแล้วนิสิตที่มีประสบการณ์การสอนมีสัมฤทธิ์ผลทางการ เรียนตลอดหลักสูตรสูงกว่า นิสิตที่ไม่มีประสบการณ์การสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนิสิตที่มีประสบการณ์ การสอนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาสถิติเบื้องต้นรวมทั้งวิชาการใ้ภาษาอังกฤษ สูงกว่า นิสิตที่ไม่มีประสบการณ์การสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นิสิตที่มีและไม่มีประสบการณ์ การสอนมีสัมฤทธิ์ผลทางการ เรียนวิชาครุภาคทฤษฎีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่นิสิต ที่มีประสบการณ์การสอนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาครุภาคปฏิบัติสูงกว่านิสิตที่ไม่มี ประสบการณ์การสอนอย่างมีนัยสำคัญ .01

นอกจากนั้น สมหวัง ทิรยานุวัฒน์ โทศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาชีพของนิสิตคณะครุศาสตร์ ไร่กิ่งนี้

ปีการศึกษา 2522 โทศึกษาค้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า

1. นิสิตหญิงมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านิสิตชาย
2. นักเรียนจากโรงเรียนส่วนกลางมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักเรียนส่วน

ภูมิภาค

3. นิสิตมีญาติเป็นครูมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านิสิตที่ไม่มีญาติเป็นครู

4. นิสิตหญิงมีความตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครูมากกว่านิสิตชาย

(พวงมหาวิทยาลัย 2526 : 99)

ปีการศึกษา 2524 โททำวิจัยเรื่องทัศนคติต่อวิชาชีพครูของผู้สมัครที่สอบผ่านข้อเขียนเพื่อเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบ เจริงวิรัชศักดิ์และผลที่วัดได้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้สมัครเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ โดยเฉลี่ยมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับ "ดี"

2. ผู้สมัครของแต่ละสถาบันมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3. ผู้สมัครในแต่ละสถาบัน โดยเฉลี่ยมีความรู้รอบตัวทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4. คะแนนทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่สัมพันธ์กับคะแนนความรู้รอบตัวทางการศึกษา

(พวงมหาวิทยาลัย 2526 : 106-120)

ปีการศึกษา 2526 โททำการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวความเป็นครูของผู้สมัครที่สอบผ่านข้อเขียนเพื่อเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าระดับแนวของความเป็นครูหรือประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับอาชีพครูส่วนมากไม่สูงและไม่แตกต่างกันระหว่างสถาบัน (พวงมหาวิทยาลัย 2526 : 171-176)

ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2527 : 25) โทสำรวจความคิดเห็นของนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน พบว่านิสิต

ต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี กระจ่างวิจรัน และมี การกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน มีการเตรียมการสอนไวล่วงหน้า และใช้เทคนิควิธี สอนแบบต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและเหมาะสมใช้รูปแบบการสอนแทนการสอนที่เป็นทฤษฎี แต่เพียงอย่างเดียว

ภิญโญ สาร (2529 : 3) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับกระบวนการเรียน การสอนในคณะครุศาสตร์ ว่า วิธีการสอนยังคงอาศัยประสบการณ์เดิม เคยสอนมาแบบ ไท้สอนแบบนั้นทุกครั้ง จึงควรที่จะแก้ไขใหม่โน้ตค้น และแนวทางให้เกิดการเรียนรู้และ ค้นคว้าเพิ่มเติม อีกทั้งการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา ยังคงมีการสอนแบบบรรยาย เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สงัด อุทรานันท์ และอุมา สุขนธมาน (2530 : 357) ได้สรุปผลการวิจัยในคานวิจัยด้านพฤติกรรมการสอนของ อาจารย์ ว่า แบบการสอนที่อาจารย์ใช้สอนในระดับปริญญาตรีโดยทั่วไปนั้นจะใช้วิธีสอน แบบบรรยาย และสอนทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติในระดับมาก รองลงมาที่ใช้ในระดับ ค่อนข้างมากได้แก่ การสอนแบบสาธิต สอนแบบแบ่งกลุ่มย่อย สอนโดยการใ้กรณี ทั่วอย่าง และสอนโดยการใ้เครื่องช่วยสอน เช่น เทป โทรทัศน์ วิกิไอ คอมพิวเตอร์ เป็นหลัก

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่

ประไพพิศ โฉนส์หิทธิศักดิ์ (2518 : 55-57) ได้ศึกษาการใช้ ประโยชน์ห้องเรียนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งช่วงเวลาตั้งกล่าวเป็นระยะที่คณะ ครุศาสตร์ กำลังขยายงานทั้งทางคานจำนวนนิสิต และหลักสูตร กล่าวคือคณะครุศาสตร์ มีอัตราการใช้ห้องเรียนสูงมากคือร้อยละ 81.92 แต่อัตราการใช้พื้นที่ยังต่ำ ทั้งนี้เพราะ อยู่ในระยะการก่อสร้างเพิ่มเติม ต่อมาใน พ.ศ.2521 ฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2521) ได้ทำการสำรวจการใช้ประโยชน์จากห้องเรียน ปรากฏ ว่าคณะครุศาสตร์ มีอัตราการใช้ห้องเรียนสูงอยู่เช่นเดิมคือร้อยละ 93.82 อัตราการใช้พื้นที่สูงกว่าร้อยละ 50 การใช้ห้องเรียนในแต่ละวันตลอดสัปดาห์ไม่แตกต่างกัน แต่ การใช้ห้องเรียนแต่ละช่วงไม่สม่ำเสมอ โดยมีการใช้ห้องเรียนมากที่สุดในช่วง 10.00-11.00 น. ส่วนห้องปฏิบัติการจะใช้ห้องในอัตราร้อยละ 76.63 อยู่ในอัตราค่อนข้าง สูง

ต่อมาของแผนงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2527 ก : 9-10) ได้ศึกษาข้อมูลการไร้ประโยชน์ของเรียนของคณะต่าง ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปีการศึกษา 2525 ปรากฏว่าภาพรวมทั้งมหาวิทยาลัยมีอัตราการไร้ห้องเรียนเพียงร้อยละ 55.51 ของอัตราการไร้ห้องเรียนเต็มก็คือสปีคัทละ 35 ชั่วโมง เฉลี่ยแล้วประมาณสปีคัทละ 19.43 ชั่วโมง หรือวันละประมาณ 4 ชั่วโมงเท่านั้น ในจำนวนนี้ ปรากฏว่าคณะอักษรศาสตร์มีอัตราการไร้ห้องเรียนเกินสปีคัทละ 35 ชั่วโมง ในขณะที่คณะอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีอัตราการไร้ห้องเรียนแล้วเพียงสปีคัทละประมาณ 17-18 ชั่วโมงเท่านั้น การเจริญเติบโตของจุฬาฯ ที่มีความเป็นมาจากโครงสร้างแบบสมมาตร หรือ สหพันธรัฐ ทำให้มีผลต่อแนวคิดแบบคณะนิยม ซึ่งมีผลต่อการไม่สามารถบริหารการไร้ประโยชน์อาคารสถานที่โดยส่วนกลางและการไร้ทรัพยากรร่วมกันได้ นอกจากนั้นแหล่งอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลยังมีปัญหา เรื่องคุณภาพการให้บริการสืบค้นข้อมูล รวมทั้งปัญหาที่มีอยู่เสมอว่า ไม่มีคำราพอเพียงที่ทันสมัย และเหมาะสมกับความต้องการของการบุ้ใช้ ในขณะเดียวกัน งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพื่อการนี้เหลือจ่ายทุกปี (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองแผนงาน 2528 ก : 5)

ประไพพิศ โสฬสสิริศักดิ์ (2519 : 55-56) ศึกษาและวิจัยการไร้ประโยชน์ของห้องเรียนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มีห้องเรียนครบทั้ง 4 ขนาด คือ ห้องที่บรรจุนักศึกษาได้ 25 คน 25-50 คน 50-100 คน และมากกว่า 100 คน
2. คณะทั้ง 11 คณะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไร้ห้องเรียนเพื่อสอนนิสิตระดับปริญญาตรีมากกว่านิสิตที่สูงกว่าปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ไร้ห้องเรียนเพื่อสอนนิสิตระดับสูงกว่าปริญญาตรี ในอัตราส่วนที่สูงกว่าคณะอื่น ๆ คือร้อยละ 30 ของค่าการไร้ห้องเรียน ที่สูงกว่านิสิตระดับปริญญาตรี
3. ช่วงเวลาการไร้ห้องเรียน ช่วงเวลา 08.00-16.00 น. มากกว่าช่วง 16.00-20.00 น. ยกเว้นคณะนิติศาสตร์ คณะเดียวที่มีการไร้ห้องเรียนเพื่อสอนนิสิตระดับปริญญาตรีในช่วงเวลา 16.00-20.00 น. มากกว่าช่วงเวลา 08.00-16.00น. คณะรัฐศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีการไร้ห้องเรียนเพื่อสอนนิสิตปริญญาตรี เฉพาะช่วงเวลา 08.00-16.00 น. เท่านั้น

4. อัตรากาไรของโรงเรียนของคณะครุศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ และ นิเทศศาสตร์ มีอัตรากาไรของโรงเรียนที่เหมาะสม

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการติดตามผลบัณฑิตครุศาสตร์

วิไลวรรณ เจริญพงษ์ (2515 : 46) ได้ศึกษาการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครุศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นบัณฑิตครุศาสตร์ หลักสูตร 4 ปีเต็ม ที่สำเร็จครุศาสตรบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2509 2510 และ 2511 และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 98 คน เท่ากันทั้ง 2 กลุ่ม ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้คือ

1. บัณฑิตยุคก่อนแบบสอบถาม มีประสบการณ์เป็นครูตั้งแต่ 2 ถึง 5 ปี บัณฑิตส่วนใหญ่ได้สอนนักเรียนตรงตามสาขาวิชาและสายวิชาเอก วิชาโท ในอัตรารับชั่วโมงที่กรมเจ้าสังกัดกำหนด

2. ความคิดเห็นของบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาที่มีต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตครุศาสตร์ ไม่มีความสัมพันธ์กันเป็นเส้นตรง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

3. ผู้บังคับบัญชา และบัณฑิตพอใจความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตครุศาสตร์ โดยส่วนรวมและในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะบุคลิกภาพ และทัศนคติต่ออาชีพครู ที่ผู้บังคับบัญชาและบัณฑิตพอใจในระดับค่อนข้างสูง แต่วิธีการสอนของบัณฑิตเกี่ยวกับการพานักเรียนไปทัศนศึกษา และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนอยู่ในระดับไม่พอใจ

4. บัณฑิตครุศาสตร์ที่สำเร็จปีการศึกษาต่างกัน พอใจความสามารถในการปฏิบัติงานครูของตนเอง ด้านความรู้และความสามารถทางวิชาการ ความสามารถพิเศษ บุคลิกภาพ ทัศนคติต่ออาชีพครู ใกล้เคียงกัน ยกเว้นความสามารถด้านวิธีการสอน และมนุษยสัมพันธ์ ที่บัณฑิตครุศาสตร์ รุ่น 2511 พอใจความสามารถของตนเองมากที่สุด ส่วนบัณฑิตที่สำเร็จสายวิชาที่ต่างกันพอใจความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเองโดยส่วนรวมและทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ

5. บัญชีบัณฑิตยศาสตร์เห็นว่าบัณฑิตยศาสตร์ในแต่ละรุ่น และแต่ละสาย
วิชา มีความสามารถในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ

.05

ต่อมา สุรีย์ ขรรณเลิศหล้า (2525 : 64-65) ศึกษาคึกคักตามผลบัณฑิตยศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประชากรที่ใช้เป็นบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ ทั้งแก่ปีการศึกษา 2505 ถึง
ปีการศึกษา 2523 จำนวน 19 รุ่น จำนวน 762 คน โดยสุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ
50 ของแต่ละรุ่นเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 381 คน ผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นความนึกเห็น
ของบัณฑิตต่อหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาซึ่งบัณฑิตมีความนึกเห็น
ควรปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่ในระดับมาก และ
มีความนึกเห็นเห็นว่า เนื้อหาของหลักสูตรควรสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาในระดับที่
บัณฑิตสอนอยู่ และหลักสูตรควรยึดวัตถุประสงค์ของการพลศึกษา ภาควิชาพลศึกษาควร
มีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรของวิชาพลศึกษาอย่างมีคุณภาพอยู่ใน
ระดับปานกลาง สำหรับการนำความรู้จากการศึกษารายวิชาบังคับของหมวดวิชาเอก
ไปใช้ในการทำงานนั้น บัณฑิตมีความนึกเห็นเห็นว่าวิชาที่นำไปใช้ได้ในระดับปานกลางมี
20 วิชา และมี 3 วิชาที่บัณฑิตเห็นว่านำไปใช้ได้ในระดับน้อย คือวิชาเทคนิคและทักษะ
กระบี่กระบอง 1 เทคนิคและทักษะบิมนาสติกส์ 1 และวิชาเทคนิคและทักษะตะกร้อ 1
นอกจากนั้น สุพรรณ สุวีไสย (2528 : 95-96) ศึกษาคึกคักตามผลบัณฑิตยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2526 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ข้อมูลในการประกอบอาชีพของบัณฑิต และเพื่อศึกษาทัศนคติของบัณฑิตเกี่ยวกับความรู้และ
ประสบการณ์ที่บัณฑิตได้รับจากการศึกษาในคณะครุศาสตร์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา
ครั้งนี้คือบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2526 จำนวน 341 คน ผลการวิจัย
พบว่าบัณฑิตครุศาสตร์ ใ้ทำงานร้อยละ 81.28 ศึกษาต่อร้อยละ 11.90 ยังไม่มี
งานทำร้อยละ 6.82 ในด้านหลักสูตรและการสอน และบริการอื่น ๆ สรุปได้ดังนี้
(1) คณะครุศาสตร์ควรพิจารณาลดจำนวนการรับนิสิตเข้าศึกษาในบางสาขา และเพิ่ม
จำนวนบางสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (2) การจัดหลักสูตรควรเสริม
ความรู้และเพิ่มเสริมให้นิสิตมีคุณภาพมากขึ้นอย่างเร่งด่วน เช่น ด้านคอมพิวเตอร์ พิมพ์ดีด

ไทย-อังกฤษ และภาษาอังกฤษ เป็นต้น (3) ควรประชาสัมพันธ์ให้นิสัยเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมทำกิจกรรมนอกหลักสูตรให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และควรรหาแนวทางปรับปรุงวิธีการสอนอย่างเร่งด่วน การศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้ ถานคา ฮือสุทวิบูลย์ (2523 : 64-66) ได้ศึกษาคิดตามผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยทางการวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในทัศนะของตนเองและบุบงคัมบัญชา ในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถพิเศษ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลิกภาพของนักวิจัย ทศนคติต่อวิชาชีพ และมนุษยสัมพันธ์ใค้อคณพนี้เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานทุกด้านของบัณฑิตทางการวิจัยการศึกษาทั้งนี้

1. ในทัศนะของตนเอง ระหว่างมหาลัยที่ใค้ใค้เกียรตินิยม เมื่อสำเร็จปริญญาตรีกับมหาลัยที่ไม่ใค้ใค้เกียรตินิยม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ($P > .05$) ยกเว้นด้านบุคลิกภาพของนักวิจัยซึ่งกลุ่มมหาลัยที่ใค้ใค้เกียรตินิยมเมื่อสำเร็จปริญญาตรี เห็นว่าผลการปฏิบัติงานของตนอยู่ในเกณฑ์สูงมากกว่าความเห็นของกลุ่มมหาลัยที่ไม่ใค้ใค้เกียรตินิยมอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .05$)

2. ในทัศนะของตนเองระหว่างกลุ่มมหาลัยที่มีผลการเรียนดี เมื่อสำเร็จปริญญาตรีศาสตร์มหาลัยกับกลุ่มมหาลัยที่มีผลการเรียนใค้ใค้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

3. ในทัศนะของบุบงคัมบัญชาที่มีวุฒิทางวิจัยการศึกษา กับบุบงคัมบัญชาที่ไม่มีวุฒิทางวิจัยการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > .05$)

4. ในทัศนะของบุบงคัมบัญชา อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่า ในทัศนะของมหาลัยที่ใค้ใค้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ในสาขาวิชาที่ต่างกัน ในทัศนะของตนเอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > .05$) ยกเว้นด้านบุคลิกภาพของนักวิจัย ซึ่งมหาลัยที่ใค้ใค้ สาขาวิชาการศึกษา เห็นว่าผลการปฏิบัติงานของตนอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าในความเห็นของมหาลัยที่ใค้ใค้ สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

จันทนา แสสุวรรณ (2523 : 59) ศึกษาการคิดตามผลมหาลัยที่ใค้ใค้ สาขาวิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประชากร เป็นนิสิตที่สำเร็จการศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งแ่รุ่นที่ 1 ปีการศึกษา 2512 ถึงรุ่น 10

ปีการศึกษา 2521 ผลการวิจัยซึ่งเป็นข้อเสนอของนิสิตบัณฑิตศึกษา คือเห็นว่าควรจัดเนื้อหาวิชาให้หันคอเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา สอดคล้องกับหลักสูตร ในระดับต่ำกว่ามุ่งพัฒนาบุคคล เป็นอันคืบแรก ไม่ควรมีวิชาสู่ศึกษาร่วมด้วย ควรเพิ่มจำนวนหน่วยกิตและรายวิชา เช่น เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา การนิเทศทางพลศึกษา การวิจัยทางพลศึกษา หลักสูตรปึกฎีกา การบริหารการศึกษา พลศึกษากับสังคม การบริการชุมชน การพัฒนาทางการศึกษา ภาษาอังกฤษ อุปกรณ์พลศึกษา และความรู้ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และงานวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ จดภาพรวิรัฐ (2524 : 78) ศึกษาการติดตามผลมหาวิทยาลัยบัณฑิตทางครุศาสตร์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท คือ ผู้สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัย จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2518-2520 จำนวน 390 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย จำนวน 60 คน ผลการวิจัย ได้สรุปข้อเสนอแนะของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับผู้สอนวิธีการสอน หลักสูตร การบริหารงาน (ภายในภาควิชา คณะ บัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย) ทองสมุก และวัศคุอุปกรณการศึกษา การวัดผล สรุปได้ดังนี้

เกี่ยวกับผู้สอน ควรปรับปรุงผู้สอนใหม่มีความรู้ ความชำนาญ ในวิชาชีพที่สอนมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า ใช้เทคนิคและอุปกรณ์การสอนหลาย ๆ แบบตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา

วิธีการสอน ไม่ควรใช้วิธีสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ควรใช้เทคนิค วิธีการสอน ตลอดจนอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา

การบริหารงานภายในภาควิชา คณะ บัณฑิตศึกษา และบัณฑิตวิทยาลัย ควรมีการประสานงานเพิ่มขึ้น และจัดงานให้เป็นระบบระเบียบเพื่อความสะดวกและความคล่องตัวในการติดต่อประสานงาน

ทองสมุกและวัศคุอุปกรณการศึกษา ควรจัดหาหนังสือที่ทันสมัย และหนังสือเฉพาะสาขาวิชาเพิ่มขึ้น ควรให้บริการที่สะดวกและคล่องตัว และใช้เวลาในการขอยืมหนังสือนาน ๆ

จินตนา เบญจเทพานันท์ (2523 : 52-54) ศึกษาการติดตามการทำงานของบัณฑิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2517-2521 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการประกอบ

อาชีพครู และเพื่อสำรวจการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ รวมทั้งขอ
 เสนอแนะของบัณฑิตต่อสถานการศึกษา โดยใ้แบบสอบถาม และใ้รับแบบสอบถามคืนมา
 คิดเป็นร้อยละ 80.68 ผลการวิจัยสรุปใ้ว่า บัณฑิตที่ประกอบอาชีพครูสอนในระดั้ม
 ด้้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ระดั้มชั้นที่บัณฑิตทำการสอนน้อยที่สุดคือประถมศึกษา และ
 สูงกว่ามัธยมศึกษา บัณฑิตเพศต่างกันกับการเลือกประกอบอาชีพครูของบัณฑิตไม่มีความ
 สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดั้มความมีนัยสำคัญ .05 ส่วนความคิดเห็นของบัณฑิต
 เกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ พบว่า ความสามารถทางด้านวิชาการ
 โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และที่บัณฑิตพบว่ามีความสามารถน้อยกว่าผู้อื่น ๆ
 คือความรู้ทางสถิติและการวิจัยเบื้องต้น ความสามารถในการนำวิชาการไปประยุกต์ใ้
 ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาโรงเรียนและสังคมใ้ดีขึ้น ส่วนความสามารถในด้านการ
 สอนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง นอกจากนั้นบัณฑิตใ้เสนอแนะเพื่อปรับปรุงคุณภาพของบัณฑิตที่
 สำเร็จการศึกษาในรุ่นต่อไปดังนี้ (1) บัณฑิตส่วนใหญ่ร้อยละ 41.07 เห็นว่าคณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควรผลิตบัณฑิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น เนื่องจากบัณฑิต
 เปลี่ยนอาชีพมาก จำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น และวิทยาศาสตร์มีความจำเป็นต่อชีวิตใน
 สังคมใ้ปัจจุบัน และการสอนวิทยาศาสตร์มีส่วนสำคัญในการช่วยให้เด็กใ้พัฒนาตนเอง
 (2) บัณฑิตเห็นว่าการปรับปรุงการผลิตบัณฑิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ในค่านเนื้อหาวิชา
 เอกมากที่สุด และค่านภาคปฏิบัติในการทดลอง ตลอดจนการใ้การซ่อมแซมแก้ไขอุปกรณ์
 เทคนิควิธีการสอนวิทยาศาสตร์แบบต่าง ๆ ความรักและศรัทธาในอาชีพครูตามลำดับ
 (3) บัณฑิตร้อยละ 42.26 เห็นว่าคณะครุศาสตร์ผลิตบัณฑิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์
 มีประสิทธิภาพที่

นอกจากการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรแล้ว ยังมีกรวิจัย
 เกี่ยวกับการติดตามผลมหาบัณฑิตสาขาต่าง ๆ เช่น วิศวกรรม ยั้มสวัสดิ์ (2522 : 94)
 ศึกษาวิจัยการติดตามมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยา ประชากรที่ใ้ในการวิจัยคือมหาบัณฑิต
 สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาสังคม จิตวิทยาการศึกษา และสาขาการแนะแนว
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยาการศึกษา
 และการแนะแนว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาทั้งใ้แก่ปี พ.ศ.2500-
 2520 และ พ.ศ. 2507-2520 ตามลำดับ เฉพาะที่มีชีวิตอยู่ในประเทศ จำนวน

468 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัยที่ทำงานแล้ว จำนวน 446 คน มีข้อเสนอจาก
ผลการวิจัยเกี่ยวกับการให้ความรู้และประสบการณ์ในการวิจัย มีในด้านการเพิ่มพูนความ
รู้และประสบการณ์ในการวิจัยด้านหลักสูตรเหมาะสมแล้ว แต่ควรมีการเพิ่มการฝึก
ปฏิบัติ ปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน อาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุง
บริการห้องสมุด ในปีต่อมา

สรุปผลการวิจัยที่กล่าวข้างต้น

จากผลการวิจัยที่กล่าวแล้วในบทที่ 2 นี้ สรุปได้ว่าหลักสูตรต้องมีการพัฒนา
ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ทันต่อเหตุการณ์ อยู่เสมอ ส่วนการสอนนั้นจะประสบ
ผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ย่อมต้องมององค์ประกอบหลายด้าน เช่น ผู้สอน ผู้เรียน
เนื้อหาวิชา วิธีสอน ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ห้องสมุด ห้องเรียน และ
อุปกรณ์อื่น ๆ ด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
เป็นการศึกษาในลักษณะการจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน และเป็นการศึกษา
แยกเฉพาะหลักสูตร หรือการสอน ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน
ในอนาคต โดยเฉพาะด้านหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ ผู้วิจัยคิดว่าสภาพการณ์
ปัจจุบันที่สังคมกำลังตื่นตัวกับความเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมใหม่ (NICS) กับนั้นสมควร
อย่างยิ่งที่ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะทำนายอนาคต ทั้งนี้เพื่อจะใ้วางแผนทางกำหนดก
นโยบาย การจัดหลักสูตรและการสอน ของคณะครุศาสตร์ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
และสอดคล้องกับความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยคำนึงถึงความสำคัญดังกล่าวจึงทำการวิจัย
เรื่อง แนวโน้มของหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ในทศวรรษหน้า เพื่อความเป็น
ผู้นำทางการศึกษาของนิสิตครุศาสตร์ต่อไป